ԺԲ. ՏԱՐԻ 3524 (Ն. Տ.) 22 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1895 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1895 5 ՋԻՄԱԶԻԻԼ ԱԽԸՐ 1313 ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ

Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

درعليه ده غلطه ده آرموك غزته سی اداره سنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Գրական

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան կանխիկ արժէք ... 150
» » Վեցամսեայ » » ... 75
» » Եռամսեայ » » ... 40
Օտար երկիրներէ Տարեկան Ֆրանք ... 56
» » Վեցամսեայ » ... 28
Ընթեր քաղաքի վրայ մասնաւոր ապագր. Տարեկան Օսմ. Ոսկի 2
Գաւառաց թղթատարի ծախքը միօրինակ Դրուշ 50

Իմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի տրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Հեռաւոր ռան տպագրական մեկենասներով տպուած
Schiff, Srpek & Comp. à Vienne (Autriche)

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԵՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ազգ. Հիւանդանոցի Խնամակալուհիներն՝ հայ տիկիններէն ու օրիորդներէն հանգանակութիւն մը կատարած են որ բաւական գոհացուցիչ գումարի մը կը հասնի։ Հետաքրքիր եղանք իմանալու թէ այս հանգանակութիւն Հիւանդանոցի ընդհանուր հասոյթներուն վրայ բան մը աւելցունելու նպատակո՞վ միայն եղած էր—ինչ որ դարձեալ շնորհակալութեան արժանի պիտի ըլլար—թէ ո՛չ մասնաւոր պէտք մը լրացունելու համար։ Եւ իմացանք որ Խնամակալուհի Տիկինները գոտեպնդուեր են՝ իրենց խնամքին կարօտ ու իրենց ձեռնհասութեան պատկանող ճիւղի մը բարւոքման ձեռնարկելու նպատակով։ Այդ Խնամակալութեան պաշտօնն է, ինչպէս գիտենք, Հիւանդանոցի կնոջական ներքին բարեկարգութիւններուն հսկել, որուն էական մասերէն մէկը կը կազմէ ճերմակեղէններուն հոյթայթում ու պատրաստութիւնը. այդ պէտքը մինչև հիմա հոգացուած էր Հիւանդանոցին մէջ, ինչ որ գոհացուցիչ չէր եղած և չէր կրնար ըլլալ։ Խնամակալուհիները, հիմնական բարւոքում մը գործադրելու համար այդ ճիւղին մէջ, եւ առ այժմ ազկից սկսիլ ուզելով, կ՚որոշեն հայ տան մը յանձնել ճերմակեղէններուն պատրաստութիւնը, որ ձեռաւոր ու գիմացկուն ըլլալու համար՝ ծախքի առաւելութեան կը կարօտէր. և որպէս զի իրենց այս կարգադրութիւն բեռ մը չաւելցունէ Հոգաբարձութեան Սնտուկին վրայ, արդէն իսկ կարի ծանրաբեռնեալ, հանգանակութեան կ՚ելլեն և կը հաւաքեն 15,583 ½ ղրշ։ Այս նուիրատուութեան մասնակցողներուն մէջ կա՛ն որ հինգ ոսկի տուած են կամ աւելի և կա՛ն որ հինգ կամ տասը ղուրուշ, ամենքն ալ սրտովին և իրենց ուղղուած հրաւէրին իրենց կարողութեան չափով պատասխանելու յօժարութեամբ։ Մինչեւ իսկ պիտի փափագէինք այդ համեստ նուէրներու ցուցակը շատ աւելի երկար տեսնել—ինչպէս կըլլայ Հոգաբարձութեան կատարած հանգանակութեան մէջ և մասնաւորապէս Տ. Խաչատուր Ա. քահանայի տարեկան պտոյտի պահուն։ Պոլսոյ մէջ բազմաթիւ են միջնակարգ հայ ընտանիքներ, ուր տան տիկինը կամ օրիորդը չի պիտի վարանէին իրենց պզտիկ խնայողութիւններէն կամ գրպանի ծախքերու յատկացուած դրամէն բաժին մը հանել, երբ գիտեն ըլլայ մարդասիրական նպատակի մը համար։ Օգտակար գիտնալու է այդ բարի տրամադրութիւններէն. իրա՛ւ, քիչ մը շատ կ՚ըլլայ յոգնութիւնը՝ ձեռք բերուելիք արդիւնքին համեմատութեամբ, բայց անգամ մը որ խումբ մը տիկիններ՝ անձնուիրական գործի մը գլուխ կեցած՝ որոշ սահման մը կը գծեն իրենց առջեւ, կը հաւատանք թէ ա՛լ յոգնութիւնը նշանակութիւն չունի իրենց համար։ Եւ արդէն հանգանակութիւնը փակուած չէ այդ 15,583 ½ ղրուշով։ Այն յօժարակամութիւնը զոր Խնամակալուհիները գտան մինչեւ հիմակ, ապահովապէս պիտի գտնեն իրենց կատարելիք նոր պտոյտներուն ու նոր դիմումներուն մէջ ալ. և այսպէս, պիտի յաջողին այսօր ճերմակեղէններու պատրաստութիւնը կատարելագործել, վաղը՝ անկողիններուն խնամք տանիլ, միւս օր ուրիշ պէտք մը հոգալ, միշտ կնոջական ճիւղին վերաբերող պէտքերը։

Հիւանդանոցին վրայ գրուածները, ինչ տեսակէտ կամ ուղղութիւն ալ ունեցած ըլլան, միակ կէտի մը մէջ համաձայն են ամենքն ալ. թէ առնելիք շատ թշուառութիններ կան գթութեան այդ մեծ յարկին տակ, թէ ամեն ճանապար ձեռք բերուած բարւոքումները՝ դեռ կատարելագործուելու կը կարօտին, թէ եղած նիւթական նպաստները լիովին չեն բաւեր կարօտեալներու յարաճուն պէտքերուն։ Անգուլ, անդադար հսկելու, աշխատելու պէտք կայ՝ այդ հաստատութիւնը դընելու համար այնպիսի վիճակի մը մէջ որ հիւանդը, ուրը, խելագարը, անկար ծերունին, ազգին բոլոր այն տառապեալները որոնք հոն կ՚երթան ապաստանիլ, բանի մը կարօտ չի մնան, լաւ սնունդ, հանգիստ անկողին, կանոնաւոր դեղ ու դարման։

Անհրաժեշտը ու անմիջականը՝ Հոգաբարձութեան նուիրուելիք աջակցութիւնն է զանազան մարմիններու կողմէ։ Տիկիններու Խնամակալութիւնը առած բաժինը կուննայ այս աջակցութեան մէջ, և հանգանակութիւնը զոր կատարեց ու պիտի շարունակէ կատարել, իր արտադրած նիւթական արդիւնքէն աւելի՝ օգտակար պիտի ըլլայ առաջադրուած նպատակին գործադրուելովը։ Անգլին, Որբանոցին Նորակազմ Հոգաբարձութիւնը իր պաշտօնին գլուխն անցած, կազմակերպութիւն մը կուտայ այդ հաստատութեան. որ փոխադրուած է արդէն Ս. Յակոբայ Նորակառոյց շէնքին մէջ. իր առաջին հոգածութիւնն եղած է փապչելի ձեռքերու յանձնել անհայր և անմայր երկու սեռի հարիւրաւոր տղաքներուն նախակրթութիւնը և բարոյականին հրահանգութիւնը։ Եթէ պարագաներուն բերմամբ և դրամական միջոցներու պակասութեան պատճառով առ այժմ յետաձգուած կը նկատուի Որբանոցը Արհեստանոցի վերածելու խորհուրդը, ասի պատճառ մը չէր որ Որբանոցը անխնամ մնար. և անխնամ չի թողուեցաւ։

Այսպէս, Տիկիններու Խնամակալութիւն, Որբանոցի Տեսչութիւն, իւրաքանչիւրն ստանձնելով Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան վստահուած մեծ հաստատութեան մը այս կամ այն ճիւղին խնամատարութիւնը, թանկագին օժանդակ մը կը հանդիսանան այդ մարմնին. և հաստատութիւնը, որքան աւելի տեսնէ անոնց աշխատութեան գործնական արդիւնքները—ինչպէս այս անգամ տիկիններուն ձեռքով կատարուած հանգանակութեան ու անոր յատկացուած նպատակին առթիւ—այնքան աւելի գործնական կերպով կ՚արտայայտէ իր կարեկցութիւնը Հիւանդանոցին նկատմամբ և իր համակրանքը՝ անոր օգտին աշխատողներուն համար։

Ե.

ՎԻՃԱԿԱՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐ
Ի ՏԻԱՐՊԷՔԻՐ

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐ, 10 Հոկտ.

Ինչպէս գրած էի, նախորդ օգոստոսի սկիզբները, տեղւոյս Առաջնորդական տեղապահ Տ. Եզեկիել վարդապետ հովուական այցելութեան մը համար մեկնած էր քաղաքէն Մակաբայեցւոց վանք, ուր Ս. Աստուածածնի տօնն անցունելէ յետոյ, այցելած էր Լճէ և Հայնէ աւաններ։ Բանի մ՚ամիսներով ակնարկած էի, թէ Տիարպէքիրի շրջակայ Հայ գաւառակները կեդրոնի հետ հաղորդակցութիւն չունենալէն զատ, եկեղեցական ներքին կազմակերպութիւններէ ալ զուրկ էին։ Ոչ Թաղական խորհուրդ, եկեղեցեաց համար, ոչ հոգաբարձութիւն վարժարանաց, և ոչ ալ կրօնական խնդիրներուն կարգադրող մարմին։ Ի Լճէ, մէկ երկու տարիէ ի վեր մեր ազգայնոց մէջ կը տիրէր ներքին վէճ մը, ժողովուրդը երկու մասի բաժնուած, բնաւ խնամ չէր տանէր եկեղեցւոյ և վարժարանի։ Տեղապահ Հայրը, Լճէի մէջ, հարկ եղած ազգաց յորդորներն և խրատները տալով՝ վերջապէս յաջողած էր հաշտութիւն գոյացնել մեր ազգայնոց մէջ և այնուհետեւ ընտրած էր Թաղական խորհուրդ և Հոգաբարձութիւն, և քահանաներէն մին ալ նշանակած էր իբր Առաջնորդական փոխանորդ Լճէի համար, որպէսզի նախագահէ ժողովներուն և հսկէ պսակադրութեանց ու կրօնական խնդրոց բարւօք կարգադրութեան։ Նոյն կարգադրութիւնները տեղի ունեցած էին և Հայնէ աւանին մէջ, ուր, պէտք է գոհութեամբ ըսել, մեր ազգայինք, աւելի համեստ և համերաշխ բնակակցութիւն մ՚ունին իրարու հետ, աւելի եկեղեցասէր, աւելի կրթասէր, քան Լճէի ազգայինք։

Ցաւալի է որ վիճակային այսպիսի կեդրոններու մէջ, մէկ մէկ պարկեշտ և արժանաւոր տէրտէրներ ալ չկան, բիչ շատ հսկելու տեղային կրօնային խնդրոց լուծման։ Ժողովոց նախագահելու համար, ո՛ր մէկ տէրտէրը կանչես, պաշտօնին գիտակցութիւն անգամ չունի, ոչ գործ, ոչ գաղափար և ոչ փութաջանութիւն։ Շատ քահանաներ տեսանք, անթիւ, անժողովուրդ և անեկեղեցի, սակայն քահանայ են, նախամեծար կը համարին մուրացկանութեամբ ապրիլ քան երթալ պարապ և հոգեւոր պաշտօնեայէ զուրկ գիւղեր։ Որքան ցաւօք լսեցի, Տաւրոսի լեռնաշղթային մէջ գտնուած Երեղ, կամ Երիզա գաւառակին (վիճակ Կինճի) Հայ ժողովրդեան կրօնական խղճալի կացութիւնը։ Եօթն Հայ գեղեր կան, քահանայ երբեք չունին, տղայք անկնունք կը մնան, պըսակներ իրենք իրենց կը կատարեն առանց տէրտէրի, և մեռելներն առանց օրհնութեան կը թաղուին և այդ պատճառաւ կ՚օտարանան, կը ցրտանան Մայրենի եկեղեցիէն։

Տեղապահ Հայրն Հայնիէն այցելեց և Սլիվան, Նփրկերտ, ուր կեցաւ երկու շաբաթէն աւելի։ Նփրկերտ և Սլիվանի ժողովուրդն երբեմն բաղձալուսուած էին վայելել, Ազգ. Պատրիարքարանի տնօրէնութեամբ՝ Առաջնորդական Փոխանորդի մը ներկայութիւնը։

Տ. Վարդան վարդապետ Ցակոբեան, մէկ երկու տարի պաշտօնավարելով ի Նփրկերտ, բարոյապէս քիչ շատ մխիթարած էր ժողովուրդը, սակայն այնուհետեւ ի Կինճ մեկնելով, Նփրկերտ բաց մնացած էր։ Եթէ գոնէ բանիբուն քահանայ մը գտնուէր, դարձեալ մխիթարական էր։ Տիղւոյն եկեղեցին մինչեւ ցարդ անկերպարան կը մնայ, և ժողովուրդն ալ կարծես պայեր է եկեղեցիէ և եկեղեցականէ։ Հո՛ն ալ, հարկ եղաւ անուանել առժամանակեայ Թաղ. Խորհուրդ մը, տեղական քահանային հսկողութեամբ, որպէս զի այսուհետեւ ջանան բարեզարդել եկեղեցին, և ըստ կարի կարգադրել մեր ազգայնոց մէջ պատահած ընտանեկան վէճերն։

Բնիկ Նփրկերտցի հայ ժողովուրդը օտարախօս տարրերէ բաղկացեալ է, միայն հոն պանդխտող և Նորիկ հայերը բաւական կրօնասէր են, ու կը ջանան աշխատիլ եկեղեցւոյ պայծառութեան։ Դպրոցը նպաստաւորեալ է Միացեալ Ընկերութենէ։ Անցեալ շրջանին Ա. դասատուէ զուրկ ըլլալով, կէս ամօլ վիճակ մ՚անցուցեր է։ Կը փափագին և կը խնդրեն Պատ. Ընկերութեան Տնօրէնութենէն և հսկող փոխտեսչութենէն, Նփրկերտի և Սլիվանի քրդախօս հայերու դպրութիւնն ի նկատ առնելով, աւելին ի գործ դնել այդ դպրոցին յառաջդիմութեանը համար։ Պիրիկէն և Սլիվանէն, զանազան գիւղերու ժողովուրդք Տեղապահ Հօր դիմելով, քանի քանի անգամ խնդրեցին, որ դիմուի ուսումնածաւալ այդ ընկերութեան և իրենց գիւղերն ալ դպրոց բացուի։ Մասնաւորապէս կը խնդրէին Սլիվանի Քոֆաթ և Հաչտար գիւղացիք։ Պչիրիկցիներն ալ կ՚աղաչէին, որ երկու վարժարան ալ իրենց գաւառակին մէջ բացուի, իրենք ամենէն կարօտն և խեղճերն են։ Այս գաւառին հայերը բոլորն ալ քրդախօս են։

Տ. Եզեկիէլ վարդապետ խոստացաւ որ կարելին ի գործ պիտի դնէ իրենց այս բարի փափագներուն իրականացման համար։

Տեղապահ Հօր նորագոյն կարգադրութեան համեմատ, այսուհետեւ առանց հրամանի քահանաներն իրաւունք պիտի չունենան պսակադրութիւններ կատարել։

Ժողովրդեան խնդրանօք, ազատարարութիւն եղած է ամէն եկեղեցական պաշտօնէի, որ խալանի (պաշլուխ) մնասակար սովորութիւնը բարձուի, և պսակ չդրուի այն խօսեցելոց, որք պաշլուխ տուած առած են։

Այս տնուէր և տարամեւտ սովորութիւնն, կամ աղջկանց վաճառումն, երբ հարս կ՚երթան, հազարաւոր տանց ծախին անցուցեր է, և յետին թշուառութեան հասուցեր։ Տակաւին կը շարունակուի, և յարատեւ ու խիստ հսկողութիւններ հարկաւոր են առաջքն առնելու համար։ Որչափ խառնակուեր է մեր նահապետական ժողովրդի ընտանեկան կեանքն, ամուսնական պարզ և Ս. խորհրդոյն մէջն ալ։

Գոհութեամբ կը յայտնենք թէ քոլերան անհետացած է քաղաքէն և նահանգէն, ու ժողովուրդը դարձած է քաղաքը։ Վերջերս տեղ տեղ երեւան ելած են տանկ և ինֆլուէնցա, սակայն ոչ մահաբեր։ Այս տարի ալ կը վախցուի յաջորդ գարնան քոլերայի կրկին երեւան գալէն, թէեւ տեղւոյս Առողջապական Վարչութիւնն այժմէն միջոցներ ձեռք կ՚առնու։

Նախորդ սեպտ. 26ին Տ. Եզեկիէլ վարդապետ Նփրկերտէն քաղաքս ժամանեց և ձեռնարկեց իր պաշտօնի աշխատութեանց։

ՈՒԽՏԱՒՈՐ

ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ ԿԵՍԱՐԻՈՅ(*)

Թողունք եկեղեցւոյ աջ կողմը և սալարկուած բակէն շրջան ընելով դառնանք ձախ կողմը. եկեղեցւոյ երկայնութեանով ճամբու բաժին մը հանելէ ետքը կը գտնենք ուրիշ շէնք մը զոր շինած է ի կենդանութեան Տիկին Աննա Գ. Մնտիկեան։

Այս շէնք ընդարձակ սրահ մ՚է միայն. վերը յիշուածներէն աւելի փառաւոր եւ լուսաւոր. 25 կանգուն երկայնութեան 10 լայնութեան և 10 բարձրութեան վրայ։ Հոս կը նստին բարձրագոյն Բ. Գ. և Դ. Ե. Զ. է կարգերը ընդ ամենը 150 աշակերտներ։ Ընդհ. հսկող ուսուցիչ մը՝ Ալէկէօզեան Գ. Կարապետ որ միանգամայն աշակերտաց թոշակներու գանձիչն է, կը կառավարէ այս սրահը։

Սրահին երկայնութեան աջ կողմէն պզտիկ դուռ մը խոնարհելով միջնորմէն կ՚անցնիս անջատ և բուական մեծ սենեակ մը որ տախտակամածով բաժնուած է երկու դասարաններու. շարունակելով պտոյտը, մէջէ մէջ կ՚անցնիս բաց կամարէ մը, ուր բակին վրայ շինուած է խորհրդարանը ուրիշ թողեցիի մը կողմէն. միայն մէկ սենեակ որ յատկացուած է վարժարանի Տնօրէն Դանիէլ էֆ. Սարրաֆեանի և իր գասերուն։ Խորհրդարանին կից կայ պզտիկ սենեակ մը քահանայից. և կը ծառայէ դարձեալ դասարանի։ Ամփոփելով այս ամէնը՝ կը գտնենք երեք մեծ սրահներ յորս կը յաճախեն 380 աշակերտներ բաղկացեալ եօթը կարգերէ, բաց ի ծաղկոցէ և նախապատրաստական կարգերէ։

Խմելու ջուրերը կը գտնուին սրահներու մուտքին քովերը կարասներու կամ քարաշէն գուռերու մէջ. թիթեղէ ըմպակներով կը բաշխուին։ Արտաքնոցները շէնքերէն բաւական հեռու են։

Կեսարիոյ վարժարանաց դասատուք մընայուն են։ Կեդրոնական վարժարանն ունի 1 Տնօրէն-դասատու, 1 ընդհ. ուսուցիչ, 2 օգնական հսկող ուսուցիչ և ինը ուսուցիչ ընդամէնը 13 ուսուցիչ։ Ասոնցմէ 3ը վարժարանիս շրջանաւարտներէն, 1ը Ս. Կարապետ վանքի Ժառանգաւորաց վարժարանի շրջանաւարտներէն 1ը բողոքականաց Մարսուանցոլէժէն եւայլք։ Ամենքն ալ պարտաճանաչ։

Վարժարանիս Տնօրէն Դանիէլ էֆ. Սարրաֆեան՝ իր պաշտօնին գիտակից և խղճամիտ անձնաւորութիւն մ՚է. գործին պահանջած ոգւոյն տալցեալ, վարժարանի զարգացման առընթակից պաշտօնեայ. սրտին ազնուութիւնը կապած է գինք իր կոչումին։ Արդարեւ եթէ նիւթական հոգը Հոգաբարձութեանն է, ինք խորհրդակիցն եղած է միշտ. մնաց որ վարժարանի ներքին բարեկարգութիւնը և յառաջման գործադումը արդիւնք է Սարրաֆեան էֆ.ի գործունէութեան. Մկրտիչ Աղայէ վերջը՝ ամենէն հին պաշտօնեայ, իր ուսումն առած է Կ. Պոլիս՝ Վարժարանին յառաջացման տպացոյցն է Ա. աշակերտաց թիւր որ պիտի անի տակաւին եթէ տեղի նուազութիւնը արգելք չըլլայ։ Բ. 45 շրջանաւարտներ վարժարանի ընթացքը բոլորող որդմէ այսօր պատուաւոր տեղեր գրաւողներ կան։ Վարժարանը լաւ համբաւ ունի։ Ի սրտէ կը շնորհաւորեմ ազնիւ տնօրէնն իր բոլոր պաշտօնակիցներով։

Տղայական և բարձրագոյն նախակրթարաններու մէջ է իր ծրագիրը։ Կրօնասուի մանրամասնեալ ծրագրին՝ զոր Կեսր. Պատ. Ուսում. Խորհուրդը հրատարակեց այս տարի։

Հասութից աղբիւրքն են.

1. Զատկի և Ծննդեան իւղագին։
2. Հարսնիքի մէջ փեսայ վարդարելու պահուն՝ ներկայներէ հաւաքուած իւղագին, զորս Թաղ. Խորհուրդը կը գանձէ և կը յանձնէ։
3. Աշակերտներէ գանձուած թոշակ, ծրիներէ զատ, մէկէ մինչեւ 12 ղրշ. ամիս։ Համագումար ծախք ամսական 2700 դահեկան։

Մեր այցելութիւնը կատարուած է, բայց խորհրդածութիւն մը կարժէ վարժարանի մասին. Կեսարացիք, հարուստ վաճառականներ և շատ անգամ բարեգործներ՝ անտարբեր պիտի չըլլային ձեռնտուութեան կարօտ այս վարժարանի մասին. եթէ անգամ մը այցելէին այն աղքատ մանուկներու փարախը, անտարակոյս հոն պիտի գտնէին բարերարելու զանազան առիթներ։ Ու մենք աչօգած պիտի ըլլայինք ճշմարտութիւնը, եթէ յայտարարէինք թէ վարժարանը թեւ առեր է այս աղքատ տղաքներով թէ կը յառաջդիմէ կանոնաւորապէս։

Իրաւ է, Հոգաբարձութիւնը և ուսուցչական խումբը համերաշխ գործակցութեամբ փոյթ ունին զայն վարելու, բայց դրամի անձուկ սահմանը, մատակարարութեան անբաւականութիւնը՝ անհաւասարութեան կը դատապարտէ նոյն իսկ աննկուն կամքը և եռանդուն գործունէութիւնը՝ մեղուի պէս պարս տուող տղայոց հոծ բազմութեան առընթեր։ Կ՚արժէ տեսնել զբօսանքի ժամանակ թէ ինչպէ՛ս եկեղեցւոյ ընդարձակ բակը գրաւուած է, ա՛լ խաղալու տեղ չկայ։ Այդ տղայոց մէջ քիչեր կրնան դասագիրք գնել. քիչեր ծրի ընդունուիլ. մէկ մասը ծրի կրթութիւն ստանալ, ուրիշ մաս մը վճարել ամսական 1 կամ 2 դահեկան և ի՞նչ դժուարութեամբ և տակաւին քանի՞ներ որ կը թողուն վարժարանը և կ՚երթան խամիլ՝ առ ի չգոյէ այս ամենուն։

Վարժարանի շէնքերը շատ նեղ են իրենց ընդարձակութեամբ պարփակելու համար վեց հարիւրէ աւելի մանուկները, այնչափ աշակերտները՝ որ կը յաճախեն հոն։ Եւ դարձեալ դասատուները, թուով 13, քիչ են աշակերտաց բազմութեամբ, բայց ըստ որում ստիպուած են ջամբել առհասարակ հոգիներու պահանջած սնունդը՝ դիւրին է մակաբերել թէ չեն պարարուիր աշակերտք՝ հակառակ դասատուներու բեռնաւորուած վիճակին. ու ի՞նչ կ՚ընդունին ուսուցիչները. —Թոշակի պէս բան մը։

* *

(*) Տես. երէկի թիւէն եւ վերջ.

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (128)

ԺԻՒԼ ՏԸ ԿԼԱՐԹԻՆ

ԲՕԼԻՆ ՏԸ ՄԵՐԻԱՆ

ՎԵՐՋԱԲԱՆ

—Դուք...

—Ձեր բրածներէն ետքը, ձեր...

—Ետքի խնդիր չիկայ հիմակ...

Դրամատէրը կատաղութենէն տժգունած էր։

Առաւ ռըվոլվեր մը որ միշտ իր գրասեղանին վրայ կը գտնուէր։

—Երբե՛ք, ըսաւ ինքիրմէ ելած, երբե՛ք սու մը չպիտի առնէք ինէ, կը լսէ՞ք. երբ տեսնեմ որ անօթութենէ մեռնիք ոտքիս տակ, երբ...

—Օ՛հ, օ՛հ, ընդմիջեց Պէք-տը-Քանառ հեգնութեամբ, ի՜նչ խանդավառութիւն։

—Կործանեցիք զիս, ըսաւ դրամատէրն, և կը համարձակի՞ք... բայց ձեր սպառնալիքներն ա՛լ չեն կրնար վախցնել զիս... լմնցայ... բան մը հոգս չէ...

Պ. Լանթէն խօսած ատենը կը խաղար ռըվոլվերին հետ զոր ձեռքը կը բռնէր և որուն փողն երբեմն կը սպառնար Պ. տը Սէնդ-Էլվիրին։

Սա, նեղուելով վար բըսաւ զէնքն, յետոյ հեգնութեամբ ըսաւ.

—Ատոր հետ մի՛ խաղաք, շատ վտանգաւոր է։

Ձեռքը խլեց դրամատիրոջ ձեռքէն և գրասեղանին վրայ դրաւ։

—Վերջապէս, ըսաւ դրամատէրն, ի՞նչ կուզէք։

—Գուշակեցիք, ստակ։

—Մէկ կուտ չիկայ։

—Պիտի մատնեմ ձեզ...

—Կը ծիծաղիմ։

—Պիտի կողոպտեմ ձեզ։

—Ի՞նչ կեցիր էք։

—Պիտի մեռցնեմ ձեզ։

—Ո՛հ անգը։

Եւ արհամարհոտ երեւոյթով մը ճակատն ու կուրծքը սրիկային ներկայեց։

Պէք-տը-Քանառ պահ մը վարանեցաւ։

Շուրջը նայեցաւ, տեսաւ դրամարկղը բաց, կապոյտ պանքատոմսերով որոնք կ՚երեւային սեղաններուն վրայ։

Ցնորք մը ունեցաւ։

Փայլակի պէս արագ շարժումով մը առաւ ռըվոլվերը։

—Պիտի համարձակիմ սակայն, ըսաւ։

Եւ բլդակը սեղմեց բերան բերնի, փողը՝ դրամատիրոջ միտին մէջ մտած գրեթէ։

Հարուածը մեկնեցաւ անշշուկ, առանց մուխի, և Լանթէն փռուեցաւ իր գրասեղանին վրայ։

Գնդակը սրտէն անցած էր։

Առանց շարժումի, առանց աղաղակի մեռած էր։

Մարդասպանը գրասեղանին վրայ նետեց հրացանը, բացաւ գզրոցները, թալեց դրամարկղն, հայլիին առջեւ շտկեց մազերն ու փողկապն, յետոյ չիպ չիտակ, դէմքն այնքան հանդարտ որ կարծես բան մը պատահած չէր, կամացուկ մը բացաւ դուռը կիսովին։

Բարապանը կեցած էր բակին դուռն, հասարակութեան երթեւեկը դիտելով... Անշուշտ այս պատճառաւ է որ բան մը չէր լսած։

Պ. տը Սէնդ-Էլվիր կանչեց զայն և ըսաւ.

—Պ. Լանթէն պատուիրեց ինծի որ ըսնաւ մէկը ներս թող չտրուի։

—Լաւ, պարոն։

Եւ դուրս ելաւ։

Եւ բարապանը նորէն կեցաւ բակին դուռը։

Մնացեալն յայտնի է։

. . . .

Պ. տը Սէնդ-Էլվիր յաջողած էր Ֆրանսայէն հեռանալ և երբեք չյանուեցաւ. բայց շատ չանցած պիտի քաւէր իր բոլոր չարագործութիւնները։ Քանի մը տարի ետքը Փարիզ դառնալով առանց ստակի մը, հասարակաց ճամբուն վրայէն գտնուեցաւ անօթութենէ և ցուրտէ մեռած, անդունդներուն և աչքերուն տակ սառոյցի կտորներ ունենալով։

Մարմինը Դիակնարան առաջնորդուեցաւ ու գերեզմանը թաղուեցաւ առանց ո՛վ ըլլալը գիտցուելու։

. . . .

Իրվուա մարքիզին վախճանն ոչ նուազ դժբախտ եղաւ քան իր մեղսակիցներունը։

Փարիզէ հեռանալէ յետոյ, Կիլին սպանիչը գացած՝ ապաստանած էր այն մթին բնակարանն ուր տեսանք զինքն այս պատմութեան սկիզբը։ Տարիներով անբնակ մնացած, պատերը խոնաւութենէ լըմծուն դարձած, բոլոր երկաթները ժանգոտած, բակին սալարկներուն և դարաստանին ծառուղիներուն մէջ խոտ և տատասկ բուսած, Իրվուա գղեակն աւելի տխուր, աւելի մահաշշուկ էր քան երբեք, անգութ ու ծանր յիշատակներով լի՝ անոր համար որ հոն կապաստանէր։

Մարքիզն հոն հաստատուեցաւ ծեր սպասաւորի մը հետ և բան մը նորոգել չտըւաւ... Մինակ ապրեցաւ... ընդարձակ սրահներուն մէջ զորս հովը գիշերը կը լեցունէր քստմնելի ռնչումներով... մահասարսուռ տեսիլքներով չարչարուած։

Հիմակ ամեն գիշեր անբնակ դղեակին մեծ լռութեանը մէջ կի կ՚երեւնար մարքիզին՝ պատանքի պէս ճերմակ, ճակտին ու կուրծքին վրայ արիւնազանգ արատներով... Եւ անկից խուսափելու համար Պ. տ՚Իրվուա կը հեռանար անկողնէն, պատուհանին կը զարնուէր՝ տեսակ մը ցնորքի ենթակայ։ Իր կոծերը կը լեցնէին պարապ բնակարանին հնչուն արձագանգներն, և ծառան որ կը լսէր զանոնք, թէեւ գիտէր թէ ով էր զայնս արձկողն, իր վերմակներուն տակ կը թաղուէր, ականջները սարսափէ կափկափուն, արիւնը սառած, այդ աղաղակներն այնքան զարհուրելի էին և սոսկալի...

Ամբողջ գիշերը, մարքիզն այսպէս կը թափառէր դղեակին մէջ, ուրուականի մը նման խոյս տալով գինք հալածող տեսիլքէն, և առտուն կ՚իյնար անկողնին վրայ՝ ջախջախուած։

Ի սկզբան, ցորեկները հանդարտ էր, յետոյ քիչ քիչ ցորեկն ալ այն մոլեգին պտոյտներու միջոցին զորս կ՚ընէր իր դարաստանին մէջ իր վրայ ծանրացող ծանծրոյթը, զինք ճնշող խղճի խայթերն սպանելու համար, տեսիլքն իր առջեւ կուգար կը ցցուէր ամեն վայրկեան, ամեն ժամ։

Շատ չանցած, այդ տեսիլքը մինակ չի մնաց։ Տօքթոր Պեռլօ, իր ազախինն անոր միացած էին... Այն ատեն, թշուառականին համար դուլ դադար չմնաց... Խոյս կուտար... Ուրուականներն իրեն չափ շուտ կ՚երթային, կը պարուրէին զինքը։ Կը զգար անոնց շունչն որ գերեզմանի սառուցիկ, խոնաւ հոտն ունէր... Կը կենար... Ուրուականներն իր ոտքին տակ կը պառկէին։ Վեր կ՚առնէր աչքերը... Կապոյտին մէջ կը տեսնէր զանոնք անհեթեթ, ծամածռ... Աչքը գետին կը յառէր... Բայց վէրքերն արիւնաշերտ կը վխտային խոտին վրայ որ կը կարմրէր։ Կը գոցէր աչքերն։ Այն ատեն իր արտեւանունքներուն սռուերին մէջ կ՚երեւային անոնք լուսաւոր, այլակերպ...

Մարքիզը մօտեցաւ մեռնիլ, բայց փախցաւ որ միւս կեանքին մէջ տեսիլքները կը հալածեն զինք, և սոսկա յաւիտենական կ՚ըլլայ... և յամառեցաւ ապրիլ, յուսալով որ օր մը իր չարչարանքը պիտի վերջանար։

Չարչարանքը չվերջացաւ։

Մարքիզն հեռացաւ դղեակէն... Աւելի գէշ եղաւ։ Ճամբաներուն վրայ դէմն ելած ամեն մարդիկ վայրկենապէս ուրուականներու կը փոխուէին որոնք կը հալածէին զինքը։

Այն ատեն ուրուականն էր որ իրեն կը նայէր, հետը կը խօսէր։ Աղաղակ մը կ՚արձկէր և խոյս կուտար։

Երկրին մէջ կ՚ըսէին թէ խենդ էր։

Ամիսներ, տարիներ անցան այսպէս այս արհաւիրքներուն մէջ որ կը սառեցնէին մարքիզին արիւնները, կը չորցնէին միսն ու ոսկորը։ Թշուառականը, գունատ, ոսկրացեալ, հողագոյն, քալող մեռեալ մը կը նմանէր... Մինակ աչքերը կ՚ապրէին, զարհուրելի աչքեր որք կ՚այրէին, յոնքերուն սուսերին տակ թաղուած. ինչպէս քարայրի մը խորը, սեւեռուն աչքեր զորս վախը տարօրինակ կերպով կը բոցավառէր։

Գեղացիները խաչ կը հանէին երբ զայն տեսնային։

Արձանի մը քալուածքին կը նմանէր իր ընթացքն... Անոր փայտացումն ու անզգայութիւնն ունէր։

Ցետոյ, առտու մը, ծառան գտաւ զայն անկողնին ոտքին տակ, խորթալով, կոկորդը բացուած ածելիի սոսկալի ճեղքով մը։

Ածիլուելու համար հայլիին մէջ նայած ատենը, թշուառականը փոխանակ ինքզինքը տեսնելու՝ դարձեալ Կիլին ուրուականը տեսած էր։

Խոլ կատաղութեամբ մը համակուած, անոր վրայ նետուեր էր, խորտակեր էր հայլին և մոլեգնութիւնն ինքիր դէմ դարձունելով, բացած էր այն սոսկալի վէրքն ուսկից կը մեռնէր։

Իբր երկու օր մաքառեցաւ մահուան դէմ... Տեսիլքներն ամեն ատենէ աւելի յաճախադէպ էին. բայց չէր կրնար աղա

Կ. ՊՈԼԻՍ, 10/22 ՆՈՅՄ. 1895

Ճաշակական հայցեր

ԳՐԱԳԷՏԻ ՄԸ ԳԻՐՔԸ
ԽՈՀԱՐԱՐԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻՆ ՎՐԱՅ

Կը ճանչնա՞ք զՊրն. Ճորճ Օկըստըս Սալա. Անգլիոյ գրական աշխարհին մէջ եզական դէմք մ'է սա. Քրոնիկագիր, վիպագիր, թատերական քննադատ, խմբագիր, ընկերական մարդ, սուր ոճի տէր գրագէտ, նրբամիտ իմաստասէր, կատարեալ տիպար գրական մարդու։ Տէյլի Թէլէկրաֆի գրական փառքը կազմող այս մարդուն համար կարելի է ըսել թէ Անգլիոյ գրագէտ-խմբագիրներուն մէջ ամենէն փառաւոր դէմքն է. զի անշուշտ ծիծաղելի սխալ մ'է կարծել թէ Լոնտոնի քաղաքական այն մեծ թերթերը գրական, գրագատական, իմաստասիրական, քրոնիկական բաժիններ չունին, կամ թէ քաղաքական դէպքերով ու քաղաքական խորհրդածութիւններով միայն կը լեցնեն իրենց լայնատարած ու բազմաթիւ բազմատարր էջերը։

Պ. Սալա մահամերձ է հիմա։ Բայց կ'երեւի թէ չմեռած ուզեց նոր ճիւղի մը մէջ ալ համբաւ հանել։ Խոհարարութեան վրայ գիրք մը հրատարակեց, որոյ ոճը նոյնքան համով է որքան իր բացատրած 891 տեսակ կերակուրներն, —ապուրներ, խորովածներ, խորտիկներ, համեմներ ու անուշեղէններ, որոց ամէնքն ալ ինք եփեր է, փորձեր է, ճաշակեր է 55 տարիէ ի վեր, և կ'ապահովցնէ զմեզ որ եթէ մեք ալ իր ցոյց տուած եղանակաւ պատրաստենք զանոնք, իրեն չափ համ պիտի առնունք։ Այս գիրք, The Thorough Good Cook, (*) Կատարեալ Խոհարարն, իրեն առիթ մ'է գեղեցիկ յառաջաբանի մը և անհամար մանրադէպերու մէջ իր անմահ ոճն անգամ մ'եւս փայլեցնելու, և միանգամայն գրական ծառայութիւն մը մատուցանելու իր անհամար ընթերցողներուն և ընթերցուհիներուն. որովհետեւ անգլիացի գրագէտներուն ուժեղ կողմերէն — կամ տկար կողմերէն, ինչպէս որ կ'ուզէք— մին է՝ ամենէն վերացական գրուածներու մէջ իսկ շօշափելի օգտակարութեան մը հետամուտ ըլլալնին։ Պ. Սալա կ'ըսէ իր յառաջաբանին մէջ, կէս մը լուրջ, կէս մը զուարճաբան լեզուով, թէ ինք այս գրքին վրայ կը նայի իբրեւ պսակն, իբրեւ կատարումն իր գրական կեանքին։ Այն գիրքը գրելու ի մանկութենէ պատրաստուեր է. որովհետեւ իր պատուական մայր, զոր տանտիկին Անգլուհւոյ իբրեւ գեղեցիկ նմոյշ մը ներկայած էր արդէն իր ինքնակենսագրութեան մէջ, կանուխէն պարտ սեպեր է անխտիր իր ամեն տղաքը, մանչ թէ աղջիկ, վարժեցնել խոհանոցի գաղտնիքներուն։ Պրն. Ճորճ Օկըստըս, իր եղբայրներուն ու քոյրերուն մէջ ամենէն տկարակազմն ըլլալով, հոգածու մայրը ծանր աշխատութիւնները կը խնայէր անոր, այսինքն՝ խորովելու, խաշելու, փուռի մէջ եփելու գործերը միւսներուն կատարել կուտար։ Բայց և այնպէս, ինք ամէնքն ալ սորվեր է, և անգլիական խոհարարութեամբ չշատանալով, իր բազմաթիւ ճամբորդութեանց միջոցին հետաքրքրուեր է ամեն քաղաքակիրթ երկրի խոհարարութեան, և ամենէն ալ մէկ մէկ գաղափար, և զանազան կերակուրի ցուցակներ ու պատրաստութեան կերպը ցուցնող պատուիրագրեր հետը բերեր է Անգլիա։ Իշխաններու ճաշէն սկսեալ մինչեւ գեղջուկներու և գործաւորներու ճաշն, ամեն աստիճանի, ամեն ճաշակի կերակուրներ նախ [illegible]

քաջալերմամբ կերակուրներ, որոցմէ օտարազգիք եւս կրնան ախորժիլ, եթէ կարենան Անգլիացիներուն չափ լաւ եփել զանոնք։ Պ. Սալա, որ իր ազգակիցները շողոքորթելու տարիքն ու վիճակը շատոնց անցուցած է, համոզում կը յայտնէ թէ Անգլիացիք ունին խոհարարութեան ազգային գպրոց մը նոյնքան անժխտելի կերպիւ որքան անուրանալի է թէ ունին պատկերհանութեան ազգային գպրոց մը։

Եթէ անուշեղէնին փորձն ուտելուն մէջ է, Պ. Սալայի նոր գրքին փորձն ալ յիշած կերակուրներն եփելուն մէջ պէտք է ըլլայ։ Բայց Պ. Սալա կ'ապահովցնէ թէ ինք մէն մի կերակուրի համար շատ մը պատուիրագրեր քննած, փորձած, և ամենէն աղէկը դրած է գրքին մէջ։ Անանկ տակէ անկէ թարգմանելով չէ շատացեր։ Իր անձնական փորձառութեան արդիւնքն է զոր կուտայ ի վայել ամեն տանտիկիններու։ Բայց պարտ կը համարի բաղդքել այն կարծիքն դէմ թէ կերակուրը լոկ տանտիկիններուն կամ խոհարարներուն գործն ըլլայ։ Ինչո՞ւ համար երիկ մարդիկն ալ այս բանին հոգածու չըլլան՝ կ'ըսէ։ Մարդ կայ որ հոգի կուտայ ձիի, ուրիշ մը սիրահար է հեծելանիւի, կամ որսի, և կամ թղթի խաղուն։ Պ. Սալայի անգործ ժամերուն մէկ սիրական զբաղումն ալ համադամներ եփելն էր։ Կը հարցնէ թէ ինչո՞ւ համար շատեր այսպիսի ժամանց մը չընտրեն, որ զուարճալի ըլլալէն զատ, հաճելի և օգտակար ալ է։ Բան մը թերեւս այնքան հաճոյական ապաւորութիւն յառաջ չի բերեր տան մէջ, մեծերուն ու պզտիկներուն երեսն հաւասարապէս չի զուարթացներ այնքան որքան նոր տեսակ համեղ կերակուրի մը կամ անուշեղէնի մը պատրաստումը։ Կնիկն իր երկան, մայրն իր զաւկներուն մասնաւորապէս սիրելի կ'ըլլայ կարծես այն օրն երբ համեղ պնակ մը հնարէ։ Պ. Սալայի բարեկամ տիկին մը անգամ մը արհամարհոտ գթութեան շեշտով մը զարմանք յայտներ է անոր թէ կերակուրի հետ այսչափ զբաղած մէկը տարիներ առաջ կաթուածէ չէ մեռեր։ Պ. Սալա կը բացատրէ թէ ինք gourmet է (փափկակեր,) բայց gourmand (շատակեր) չէ։ Այս զանազանութիւնը կը պարտինք ա՛յն ազգին (Ֆրանսացւոց) լեզուին որ աշխարհի մէջ առաջին խոհարարութիւնն ունենալու համբաւը կը վայելէ։ Հօմընթյեէ, բայց գէօռլըռանտ չըթծեյէ, կ'ըսէ Պ. Սալա, ինչպէս կեանքի շատ մը վայելքներուն, նաեւ խոհարարական գեղարուեստի արտադրութիւններուն համար։ Ինք Պ. Սալա խիստ քիչ կ'ուտէ։ Իր սիրական ուտելիքն են խաշած հաւ և բրինձ, իտալիական շոգեխ, մաքարոնի և լուբիա։ Համով ուտելն ուրիշ բան է կ'ըսէ, շատ ուտելն ալ՝ բոլորովին ուրիշ բան։ Եւ այս գիրքը գրելով իր նպատակներէն մէկն է ցոյց տալ թէ համով ուտել սուղ ուտել ալ չի նշանակեր։ Լաւ խոհարարութիւնը կարելի է, կ'ըսէ, ժողովրդեան նոյն իսկ խոնարհագոյն կարգերուն ծառայութեան դնել, և հաճոյք մը աւելցնել անոնց ամենօրեայ կեանքին, որ չափէն աւելի զուրկ է հաճոյքներէ։

(*) «THE THOROUGH GOOD COOK». —By George Augustus Sala. (Cassell and Co.)

զակեր, և կը տեսնէին որ իր ձեռքովն անեփեւոյթ բաներ կը վանէր որոնք մազերը կը ցցուեցնէին գլխուն վրայ, որոնք ակնարկը կը մոլորեցնէին եւ կողմնակի քրտինքներով կը թրջէին քունքերը։

Գեհենապարտ տառապանքներով մեռաւ։

Իր քովէն գտնուած կտակով մը իր բոլոր հարստութիւնն, որ քանի մը միլիոն էր, կը թողուր իր կնոջն և խորթ զաւկին։

Բօյլն և Մարք մերժեցին այս կտակը։

Ստակն աղքատներուն տրուեցաւ։

Գողով իրմա դղեակին, դեռ կը կենայ, բայց իր պատերը կը փլչին, տանիքները կը ծածկուին ճեղքերով և մամուռներով, որոնք մերքերու պէս կը կրծեն զանոնք, և իր միակ բնակիչներն անհամար աղուեսներ են որոնք օդը կը լեցնեն իրենց մանչոցովը կ'ինչերովն և որոնք հորիզոնը կը մթնցնեն իրենց թեւերուն ստուերովը։

Թարգմանեց Ն.

ՎԵՐՋ

Քաղաքական կացութիւն

ՄԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ տագնապը կը շարունակէ եւրոպեան Սակարանաց մէջ, մանաւանդ ի Փարիզ։ Ամեն օր նոր սնանկութիւնք կը ծանուցուին սակարանական գործիչներու, կամ սնանկութեան զրոյցներ կը շրջին։ Երեկուան հեռագիրի մը նայելով, Ռոչիլտեան տունն յայտարարեր է թէ մեծ տարբերութիւններու հաշուեյարդարութեան պիտի օգնէ։ Ուրիշ կարեւոր դրամատուններ ալ դրամ փոխ պիտի տան՝ նոր սնանկութեանց առաջքն առնելու համար։ Ո՛չ միայն քաղաքական կացութիւնն այլ և չափազանց շահադիտութեան երեսէն դիզուած հաշիւներու դրութիւնը պատճառ կ'ըլլայ որ զօրաւոր հրապարակներն իսկ ինքզինքնին չեն կրնար զանել տակաւին։ Աւելորդ է ըսել թէ Փարիզի հրապարակին նեղութիւնն աւելի եւս մեր հրապարակին մէջ կը զգացուի, որով կը բացատրուի արժեթղթոց օրէ օր նորէն իյնալը։

Ի ՓԱՐԻԶ.—Ռիշար կարդինալ, ի ներկայութեան բազմաթիւ եպիսկոպոսներու, և Ֆրանսայի ամեն կողմէ զրկուած կղերական ներկայացուցիչներու մասնակցութեամբ, առջի օրը մկրտեց Սաքրէքէօր կոչուած հոյակապ զանգակն, որոյ հզօր և ազանչելի ձայնին վրայ լրագիրք բաւական գրեցին անցեալներն։ Զանգակի մկրտութիւնն Արքեպիսկոպոսին Եկեղեցւոյ մասնաւոր ծէսերէն մէկն է։ Այս առթիւ պերճախօս քարոզ մը արտասանեց Նոտր Տամի նախկին քարոզիչ Հ. Մոնսապրէ։ Քսան հազար հոգի ներկայ էր արարողութեան։

ՍԷՆԲԼՈՆԻ ԹՈՒՆԷԼԸ.— Զուիցերիոյ և Իտալիոյ մէջ պէտք եղած պայմանագիրը կնքուեցաւ Սէնբլոն լերան ճեղքման համար, որոյ մէջէն երկաթուղի մը պիտի անցնի։ Ալպեանց մէջէն այս նոր երկաթուղին միջոց պիտի ընծայէ Ճենովայի նաւահանգստին գործառնութեանց ընդարձակման, և խիստ մրցում մը պիտի հաստատէ Մարսիլիոյ դէմ. իտալիայէն Զուիցերիա առաջնորդող այս գիծ, Զուիցերիոյ մէջ պիտի թափանցէ առեւտրական այնպիսի միջավայր մը որ ցարդ Մարսիլիոյ շրջանակին մէջ էր։ Եւ իրօք, Զուիցերիոյ վաճառականութեան մի կարեւոր մասը տակաւին Մարսիլիոյ միջոցաւ կը կատարուի, կոթառի թունելը կրցած չըլլալով փոխել ֆրանսական առաջնակարգ նաւահանգստին։ Մարսիլիայէ ի Ժընեւ հեռաւորութիւնը 493 քիլոմէթր է, մինչ Ճենովայէ ի Ժընեւ՝ Սէնբլոնի և Լօզանի ճամբով՝ 479 քիլոմէթր է։ Լօզան, իր հարուստ և բազմամարդ գաւառով, Ճենովայի շրջանակին կը պատկանի. զի Ճենովայէ ի Լօզան, Սէնբլոնի ճամբով, 418 քիլոմէթր է միայն, մինչ Մարսիլիայէ ի Լօզան 554 քիլոմէթր է։ Ուրեմն, Սէնբլոնի ճեղքումովը, Զուիցերիոյ բովանդակ ֆրանսական մասն և Վերին Սավուայի մէկ մասն ալ այսուհետեւ Ճենովայի հետ գործ ընելու շահ կ'ունենան և կը բաժնուին Մարսիլիայէ։ Իտալացւոց փափաքածն ալ այս է, և այս նպատակաւ է որ նոր զոհողութեանց ներքեւ մտան, Ալպեան լեռներն անգամ մ'եւս ճեղքելու համար։

ՍԸՐ ՖԻԼԻԹ ՔԸՐՐԻ չորեքշաբթի Վիեննա հասաւ, և երեկ իրիկուն մեկնեցաւ անտի, դէպ ի Կ. Պոլիս։ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ արտաքին գործոց նախարար Կոլուխովսքի կոմսին հետ տեսակցութիւն մ'ունեցաւ։

ԳԱՑԹԱԿՂՈՒԹԵԱՆՑ ԴԱՏԵՐՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ.—Սըկոլօ-դը անուն Փարիզեան լրագրին տնօրէն Պ. Ֆէռիէ մէկ տարւոյ բանտարկութեան և 500 ֆր. տուգանքի դատապարտուած էր՝ դրամ շորթել փորձելուն համար Հարաւային Երկաթուղւոյ գործին մէջ։ Պ. Ֆէռիէ վերաքննիչ ատենին դիմած էր, որ առջի օրը պարզապէս վերահաստատեց նախորդ վճիռը։

ԻՆՔՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆՔ՝ ՏԱԳՆԱՊԻՆ ԵՐԵՍԷՆ.—Այս օրերս սեղանաւորական տագնապին երեսէն, միայն Փարիզի և Լիոնի մէջ, տասն և ութ անձինք ինքնասպան եղան։ Այս դէպքեր յիշատակութեան արժանի են, քանի որ մեր կողմերն ալ անլուր չէ՝ դրամին շահագիտութեան մէջ կորուսանողներու ինքնասպանութիւնն։ Ինքնասպանութեանց մեծագոյն մասին պատճառն՝ այս վերջին օրերս՝ հարաւ-ափրիկեան հանքային թղթոց վրայ շահագիտութիւնն է։ Ամենէն տխուր դէպքերէն մէկն է Պ. Բոլոնպէի ինքնասպանութիւնը, տէր և տնօրէն Բոլոնպէա դրամատան, որովհետեւ կամովին կամ ակամայ, իր կինն եւս իրեն հետ մէկտեղ գնաց միւս աշխարհը։ Տէյլի Քրոնիքլ ինքնասպանութեանց այս համաճարակն արձանագրելով, փիլիսոփայական խորհրդածութեանց մէջ կը մտնէ, եզրակացնելով թէ ինքզինք մեռցնելը վատութիւն է, և ո՛չ թէ քաջութիւն, ինչպէս կը կարծուի մանաւանդ Ֆրանսայի մէջ։

ՔԻԼԻ ՋՐԱՆՑՆ այս օրերս նորէն խանգարում ունեցաւ, յատակին մէջ աւազ և ժայռի կտորուանք լեցուած ըլլալով։ Հիմակ այն նաւեր միայն կրնան անցնիլ որք ութ մեթրէ նուազ խորութիւն ունին։ Ռուբէր և Տէֆրրի Տոնտոյ ռուս զրահաւորք որք Միջերկրական երթալու համար Քրոնշդատէ մեկնած են, հարկադրեցան չանցնիլ Քիլի Ջրանցքէն, և Սքակէր Ռաքի ճամբան բռնեցին։

ՀԵՌԱԳԻՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 20 Նոյմ.— Արգոնի դատին համար Փարիզէ բերուած թուղթերն անկատար են։ Հետեւապէս դատը վաղը տեսնել կարելի պիտի չըլլայ։ Ութ օր հաք կը մնայ։ Այսու հանդերձ, Արգոն վաղը պիտի ներկայանայ դատարանին առջեւ։ Պ. Քօչփէռ Լոնտոն մնաց՝ Արգոնի այլ և այլ բնակավայրերու մէջ գտնուած թուղթերը կարգի դնելու համար։ Նոյն գործին կ'աշխատի Պ. Թայլֆէռ ալ ի Փարիզ (Լոնտոնի Ֆրանսական դեսպանատան փաստաբանը)։

ՓԱՐԻԶ.—Փոխանակութեան (քամպիօ) միջնորդներու արհեստապետ Պ. Վէրնէօյլ Լոնտոն և Պրուսէլ հեռագրեց՝ հերքելու համար այս երկու մայրաքաղաքաց Սակարաններուն մէջ տարածուած զրոյցը թէ Փարիզի մէջ փոխանակութեան միջնորդք սնանք, տագնապին պատճառաւ, մտքերնին դրեր են գործերնին փակել։

ԱԹԷՆՔ. — Յունաստանի թագաւորն այսօր հանդիսապէս կ'ընդունի Մէկրէ ծովակալն, հրամանատար այն Ֆրանսական նաւախմբին որ Պիրէէն եկաւ։—Վարչապետ Պ. Տէլեանիս հիւանդ է։

Այն. Նշիա էֆէնտի Շահպազեանի նախաձեռնութեամբ և ծախիւք տեղի ունեցած Ս. Եկեղեցւոյս նորոգութիւնն աւարտած ըլլալով, յառաջիկայ կիւրակէ (12 Նոյ.) Արժ. Վաղինակ Վրդ. Սիսակեան հանդերձեալ է Ս. Պատարագ և պաշտօն մատուցանել ի հանգիստ Նորին Ազնուութեան ննջեցելոց հոգւոց, զոր կը ծանուցանենք ի գիտութիւն համայն բարեպաշտ ժողովրդեան։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ
Նարլը-Գաբուի

Վ. Ատենադպրէ	Ատենապետ
Գ. ՊՈՒՆՃՈՒՃԵԱՆ	Ց. ՊԱՌԱՒԵԱՆ

10 Նոյեմ. 1895 Նարլը-Գաբու

ԹԵՐԹՕՆ

Առեւելքի արդի թերթօնը, ՊՕԼԻՆ ՏԸ ՄԸՐԻԱՆ, այսօր կ'աւարտի։ Վաղը, շաբաթ, կը սկսինք իբրեւ թերթօն հրատարակել նոր և յոյժ հետաքրքրաշարժ վէպ մը

ԴԱՏԱԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔ ՄԸ
ՊԻԷՌ ՏԷԼՔՈՒՌԻ

ԼՈՅՍ ԼՐԱԳԻՐ
Ազգային, Բարոյական և Քաղաքական
ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՎԱՀԱՆ Վ. ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ
Առ այժմ կը հրատարակուի շաբաթը մէկ անգամ
Բաժանորդագին Տարեկան 40 դրշ.
Մէկ Թիւը 40 փարայ
Վաղը կը հրատարակուի 2 Թիւը
ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
Ազգային տեսութիւն.— Զոհողութիւն։ Տօնական.—Հրեշտակներ։ Պատմական.—Ցովհան Ոսկեբերան։ Գրական.—Պատկեր հայ աշխարհիկ լեզուի։ Բարոյական.—Պօղոս առաքեալ։ Քննադատական.—Հայրենիքի «Լուսաւորչականը»։ Ազգային, Ներքին եւ Արտաքին լուրեր։

ԱԶԴ.—Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին համար պէտք կայ գիշերօթիկ աւագ վարժուհիի մը որ գիտնայ կա՛մ ընտիր ձեռագործ կամ ունենայ նախակրթարանին դասախօսելու կարողութիւն, միանգամայն վարիչի հանգամանք։ Դիմել Գումգաբու Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարան։ Ամսական գոհացուցիչ։ 2—2

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑՄՈՒՆՔ

Ատանայի կուսակալն ու հրամանատարը հետեւեալ հեռագիրն ուղղած են կայս. պալատան առաջին քարտուղարին.

«Գոհութիւն Աստուծոյ, այսօր ալ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, բարձրագոյն հաճութեան հակառակող ո եւ է դէպք չէ պատահած։ Նահանգին ներկայ վիճակը գոհացուցիչ է։ Իբրեւ մին Վեհ. Սուլթանի այն բազմաթիւ յաջողութեանց, զորս գնահատելու անկարող է աշխարհ, Զէյթունի դէպքը գոհացուցիչ կերպով կարգադրուեցաւ։ Երախտագիտական զգացմանց իբրեւ արտայայտութիւն, կը մատուցանենք նաեւ պատճէնն այն հեռագրոյն, զոր այդ առթիւ ուղղած են հոն գտնուող Միրլիվա Սալիհ ու Ճէպէլի կառավարիչ Ռէֆիք փաշաներն և նահանգին Մէքթուպճի Խայրի էֆէնտի։»

7 Նոյմ. 1311

Ատանայի հրամանատար	Ատանայի կուսակալ
ՖԷՐԻԹ ՇԱՔԻՐ	ՖԱՅԻԴ

(Պատճէն հեռագրոյ)

«Երկու օրէ ի վեր Զէյթունի Հայերուն եղած խրատներն ու յորդորները, գոհութիւն Աստուծոյ, լաւ ազդեցութիւն ըրին։ Շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, Հայերն այսօր ժամ 3ին հրաժարեցան իրենց ապստամբական եւ յուզկահարական ընթացքէն՝ առանց կռուի։ Նախ իրենց զէնքերը թողուցին և յետոյ այն հայ ընտանիքներն, որք նախապէս շրջակայ գիւղերէն Զէյթուն հաւաքուած էին, ամենայն ապահովութեամբ խումբ խումբ իրենց գիւղերը ցրուելով, զետեղուեցան իրենց տուներուն մէջ։ Վերջը Զէյթունի հայերը իրենց կրօնական պետերով ու գիւղին երեւելիներով բոլորն ալ զինուորական կեդրոնը փութացին և «կեցցէ՛ Վեհ. Սուլթան» գոչելով հնազանդութիւն յայտնեցին։ Զինուորք բարեւի կեցան և իսլամ ու հայ ժողովուրդը շրջանակ մը կազմեցին։ Միրլիվա Սալիհ փաշա շրջանակին մէջ մտաւ եւ բարձր ձայնով ու ազդու կերպով իսլամ ու քրիստոնեայ ժողովրդեան հաղորդեց Շէրիի այն տրամադրութիւններն, որք կը վերաբերին հպատակաց կեանքին ու պատւոյն պահպանման, ինչպէս նաեւ Վեհ. Սուլթանի բաղձանքն՝ իր հպատակաց դասակարգերուն անդորրութեան ու բարեկեցութեանը համար։ Միանգամայն ծանոյց թէ բարձրագոյն հաճութեան հակառակող ընթացքի մէջ գտնուողն, որ դասակարգին ալ պատկանի, ըստ օրէնի խստիւ պիտի պատժուի։ Ցետոյ Իւլէմա Հաճի Իպրահիմ էֆէնտիի և քրիստոնեայ քարոզիչին կողմէ բարեմաղթութիւնք եղան վասն կենաց Վեհ. Սուլթանին և բոլոր ներկայք ձայնակցեցան երեք անգամ «կեցցէ՛ Վեհ. Սուլթան» գոչելով։ Ցետոյ Իսլամաց ու Հայոց կողմէ ընտրուած երկու երեւելիներ հրապարակաւ իրենց ազգակցաց կողմէ փոխադարձաբար պագաուեցան։ Այսուհանդերձ Զէյթունի գիւղին մէջ հարկ եղած տեղերը զինուորներ դրուելով շփոթութեան առաջքն առնուեցաւ և ամեն ոք ամենայն հանդարտութեամբ ու պարկեշտութեամբ իր տեղը դարձաւ։ Այս գործերու այս կերպով գոհացուցիչ եղանակաւ կարգադրուիլը արդիւնք է Վեհ. Սուլթանի յաջողութեանց, զոր երախտագիտութեամբ կը ծանուցանենք»։

Ճէպէլի հրամանատար
ՍԱԼԻՀ

Նահանգին մէքթուպճի	Ճէպէլի կառավարիչ
ԽԱՅՐԻ	ՌԷՖԻՔ

7 Նոյեմ. 1311

* * *

«Կառավարութիւնը տեղեկութիւն առաւ թէ Սամաթիոյ կողմերը մէկ քանի փողոցներու մէջ յայտարարութիւններ փակցուած են որք՝ Հայերը՝ իսլամաց և իսլամներն ալ Հայերուն դէմ գրգռող խօսքեր կը պարունակեն և թէ այդ պատճառաւ այլ և այլ անձեր յուզուած են։ Ցայտնի է թէ այդ թուղթեր պատրաստուած ու հրատարակուած են կարգ մը չարամիտ անձանց կողմէ, որովհետեւ իսլամ ժողովրդեան յարձակողական ընթացքին օրինակը տեսնուած չէ եւ հիմա ալ պարագայ մը ու պատճառ մը չկայ որ այն հաւանական ցոյց տայ։ Բնաւ իրենց մտքէն անգամ չեն անցուցած մարդասիրութեան հակառակող ընթացքի մը մէջ գտնուելու՝ իրենց դրացի ու հայրենակից քրիստոնէից դէմ։ Մինչեւ հիմա ժողովրդեան դասակարգերն իրարու հետ սիրով վարուած են և այդպէս կը շարունակէ։ Ոստիկանութիւնն ամեն կողմ կատարեալ հսկողութիւն կը կատարէ։ Նոյնպէս որոշուած է տեղի չտալ որ ժողովրդեան մէկ դասակարգն միւսին դէմ շարժի և միանգամայն պատժել այդ տեսակ արարքներու հեղինակները։ Ինչպէս վերը ըսուեցաւ, այդ յայտարարութիւն կարգ մը չարամիտներու գործն է, որք կաշխատին ժողովրդեան դասակարգերուն մէջ գժտութիւն ձգելով, երկրին մէջ անհանդարտութիւն առաջ բերել։

«Ուստի ամեն ոք, գիտնալով այս ճշմարտութիւնը, պարտի անդորր սրտով իր գործերովն զբաղիլ։ Կառավարութիւնը կը հետապնդէ՝ այդ կարգի խռովութիւններ պատրաստող չարամիտները։ Կը ծանուցուի միանգամայն թէ ասոնց ձերբակալուիլը դիւրացնելու համար կառավարութեան տեղեկութիւն տուողները վարձատրութեան եւ անկից զատ կայս. պարգեւի պիտի արժանանան»։

* * *

«Ինչպէս յայտնի է, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուած և յատուկ պաշտօնեաներ կարգուելով զրկուած են՝ շփոթութեանց առաջքն առնելու և խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար։ Վեհ. Սուլթանը փափաքելով որ առ այդ բանակցութիւնք ու գործառնութիւնք փութով կատարուին, յանձնաժողով մը կարգուած է՝ Ներքին գործոց Վսեմ. Նախարարէն, Պետական Խորհրդոյ անդամ Հաճի Բէքիր պէյէ և վճռագրութեանց յանձնաժողովոյ անդամներէն Նէֆի էֆէնտիէ, որք պաշտօն ունին՝ ամեն կողմ խաղաղութիւնը փութով ու ամբողջովին վերահաստատելու և պահպանելու համար՝ գիշեր ցորեկ բանակցիլ նահանգաց ու կառավարական պաշտօնատանց հետ և փութացնել՝ խաղաղութիւնը պահպանելու և անդորրութիւնը ապահովցնելու համար ըլլալիք զեկուցմանց գործողութիւնները։ Այդ յանձնաժողով իր պաշտօնին ձեռնարկած է»։

* * *

«Նոյեմբեր 8 Թուականաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին ուղղեալ հեռագրեր ծանուցած են թէ Պրուսայի, Հալէպի, Էրզրումի, Խարբերդի, Ատանայի, Գոնիայի, Գասթէմունիի, Սըվազի, Տրապիզոնի և Պիթլիսի նահանգաց մէ՛ջ ալ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, կատարեալ անդորրութիւն և ապահովութիւն կը տիրէ»։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ. — Գարահիսարը Սահիպ գաւառին կառավարիչ անուանեցաւ Տէնիզլիի նախկին կառավարիչ Շէրէֆ փաշա։

Զօրումի կառավարիչ անուանեցաւ Էնկիւրիի վերաքննիչ ատենի պատժական ճիւղին նախագահ Ահմէտ Էտհէմ պէյ։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Աղեքսանդրիոյ խառն դատարանին անդամներէն ռուսիացի Պ. Աղեքսանդր Սարուքին։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Օտեսայի ոստիկան-զինուորաց գնդապետ Պ. Բիրամտոֆի։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՆ Փարիզէն ստացաւ հինգ միլիոն ֆրանք ոսկեդրամ և Լոնտոնէն ալ յիսուն հազար անգլիական ոսկի։

ԻՏԱԼԻՈՅ Թագուհւոյն ծննդեան տարեդարձին առթիւ, առջի գիշերը Սօչիէթա Օբէրայա ընկերութեան սրահին մէջ տրուած երեկոյթը տեւեց մինչեւ առաւօտ։ Թատերական ներկայացում մ'ալ տրուեցաւ։ Դեսպան Բանսա ասպետը, դեսպանատան բոլոր պաշտօնեայք և իտալական գաղթականութիւնը ներկայ գտնուեցան։

ՄԱՀ ՌՈՒՍԹԷՄ ՓԱՇԱՅԻ. — Հռապրական տեղեկութեան մը համաձայն, Լոնտոնի օսմանեան դեսպան վախճանեալ Ռուսթէմ փաշայի մարմինը՝ իր վերջին կամքով՝ Անգլիոյ մէջ պիտի թաղուի։

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍԻ Կ. Պոլսոյ թղթակից կարգուած է Պ. Սանտօզ, որ ժամանակաւ հոս ֆրանսերէնի ուսուցիչ էր Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան վարժարանին մէջ՝ ի Գատըգէօյ։

ՀԱՑԻ պատրաստութեան խնդրոյն համար կազմեալ յանձնաժողովը իր խորհրդակցութիւններն աւարտելով, տեղեկագիր մը պատրաստած ու մատուցած է Քաղաքապետութեան։

ՀՌՈԴՈՍ կղզւոյն մէջ պանդուխտներու հիւանդանոց մը պիտի հաստատուի, որուն տարեկան ծախուցը համար յիսուն հազար ղրուշ պիտի յատկացուի։

ՎԱԳՖ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐ.— Ձեռնհաս իշխանութիւնն որոշած է հարկ եղածն ի գլուխ հանել այն վարձակալներն, որք Մահլուլ Մնացած Վագֆ կալուածներու մէջ կը բնակին և կը դժկամակին յանձնելու այդ կալուածներն անոնց, որք աճուրդով գնած են զայն։

ՊՈԼՍՈՅ նամակատան աւանդներու ճիւղին մէջ գործուած զեղծումներու համար կազմեալ յանձնաժողովն իր քննութիւններն աւարտելով, տեղեկագիրը մատուցած է Հեռագրական ու Թղթատարական վերատեսչութեան, որուն ժողովը նկատողութեան պիտի առնու զայն։

ՇՈՒԷՏԱԿԱՆ դեսպանին կինը՝ Սթէնպօք կոմսուհին առջի օրը մայրաքաղաքս դարձաւ արեւելեան ճեպընթաց կառախումբով։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷԻ հաշւոյն Անգլիոյ մէջ շինուած 45 ու 46 թիւ շոգենաւերն երեկ Պոլսոյ նաւահանգիստը ժամանեցին։ Բաւական կը նմանին 43 թիւին ձեւը ունեցող շոգենաւերու։ Այդ շոգենաւեր Միջերկրականի մէջ փոթորկի բռնուելով, մեն վնասուեր է։

Ասոնց մեքենաները ութսունական ձիու ոյժ ունին։ Ասոնց կաթսաներու կասկարաներուն տակ փեզոցներ կան, կրակը հրահրելու համար։ Շոգենաւերն ունին 140 տակառաչափ տարողութիւն, 160 ոտք երկայնութիւն ու 19 ոտք լայնութիւն և ժամը 15 մղոն արագութիւն։

ՊԵՏԱԿԱՆ Խորհուրդը, որ կը քննէր Պոլսոյ մաքսատան Այնիյէ ճիւղին նախորդ տնօրէն Րիզա պէյի մասին զրուցուածները, յետ քննութեան անոր դատաստան տեղի չունենալուն համար որոշում տուած է։ Հաշիւներուն մէջ ալ տեսած է թէ Րիզա պէյի յանձնուած 180,000 ոսկինոց ապրանքները դրամով կամ նոյնութեամբ վերադարձուցած է և անկից զատ 22,000 ղրուշ ալ աւելի յանձնած է։

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ օսմանեան նորընտիր հիւպատոս Արիֆմիտ Իքպալ պէյ անցեալ երեքշաբթի օր իր նոր պաշտօնատեղին ժամաներ է։

ՍԱՄՈՍԻ ժողովը որոշած է կղզւոյն սնտուկէն տարեկան հինգ հազար ղրուշ յատկացնել Ցունաց Պատրիարքարանին։

ՊԱՇՏՕՆԵԱՅՔ. — Ներքին գործոց նախարարութիւնն, ըստ որոշման Նախարարաց Խորհրդոյ, ծանուցած է բոլոր նահանգաց թէ երբ պաշտօնէի մը պաշտօնանկութիւնը կամ փոփոխութիւնը հարկ գտնուի, պէտք է բացայայտ կերպով տեղեկագրել պատճառները։

ՊԱՃԱՐԱԽՏ. — Երկրագործական Մասնագիտաց ժողովոյ հինգերորդ ճիւղին քննիչ օգնականներէն Սիմօն էֆէնտի տեղեկագիր մը մատուցած է ձեռնհաս իշխանութեան՝ այն միջոցներուն համար, որք անհրաժեշտ են անհետացնելու Ատաբազարի գիւղերուն մէջ երեւան եկած պաճարախտը։

ՊԷՐՈՒԹԷՆ կը գրեն առ Իգդամ թէ Եաֆայի պահեստի զօրքերէն երկու վաշտեր Պէրութ ժամաներ են։

Պ. ՎԱՅԼ, որ մայրաքաղաքիս առողջապահական վիճակին վրայ տեղեկագիր մը տուած էր, ի միջի այլոց գիտել տուած է թէ շատ մը տուներու մէջ կոյուղինները խոհանոցներուն մօտ կը գտնուին, ինչ որ կը հակառակի առողջապահական կանոնաց։ Քաղաքապետութիւնն որոշած է առ այդ յաւելուած մը ընել շէնքերու կանոնագրոյն վրայ, նկատողութեան առնլով միանգամայն թէ փոքր տուներու համար անկարելի է խոհանոցն հեռուն շինել։ Քաղաքապետութեան ժողովոյ նախագահ Խալիլ պէյի յանձնուած է թէ՛ այդ և թէ ուրիշ կէտեր նկատողութեան առնլով ծրագիր մը պատրաստել։

ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ. — Միտիլլիի մէջ երիտասարդ մը իր հայրն սպաններ է դաշոյնի հարուած մը տալով կուրծքին։ Հայրասպանն այդ ոճիրը գործեր, է երբ հայրը կը յանդիմանէր զինքը իր անկարգ ընթացքին համար։ Ոճրագործը ձերբակալուելով բանտարկուած է։

ԿԵՂԾ ԴՐԱՄ.—Առջի օրը ի Ղալաթիա Քիւլլի գինետան առջեւ Գապաթաշցի Հիւսէյին Չավուշ կեղծ մէճիտիյէ մը քշած պահուն ձերբակալուեցաւ։

ԲԵՐԱՅԻ Թէփէ Պաշիի կողմը Գըրլանկըճ փողոցը բնակող Օթման Վարխալիտի էֆէնտիի տունը, առտու մը, անծանօթ մարդ մը նամակ մը կը տանի։ Օթման էֆէնտի կը կարդայ նամակը, որուն մէջ ըսուած էր

որ եթէ հարիւր ոսկի պատրաստելով դը-րան առջեւը չդնէ, իրիկունը գալով զինքն ու կինը պիտի սպաննեն։ Օթօն էֆէնտի անմիջապէս իմաց տուեր է Բերայի ոստիկանութեան, որ հետեւեալ միջոցներն ի գործ դնելով հեղինակը ձերբակալած է։

Այդ նամակով պահանջուած ոսկիներուն տեղ հարիւր հատ զինկօի կտորներ քսակի մը մէջ դնելով որոշեալ տեղն դնել կուտայ։ Հազարաւոր անցորդներէն և ոչ մին կը մօտենայ քսակին։ Նոյն պահուն տղայ մը, որուն անունը յետոյ կը հասկցուի թէ Պաթիսթ Բալաքի է, չորս կողմը դիտելէ յետոյ ճարպիկութեամբ քըսակը կառնու և կը սկսի փախչիլ, սակայն ոստիկանութեան պաշտօնեայք, որք հեռուէն կը հսկէին, անմիջապէս կը ձերբակալեն։ Պաթիսթ թէեւ կուրանայ, բայց կատարուած քննութենէն և նամակին գիրն իրեն գրոյն նմանելէն կը հասկցուի թէ այդ սպառնական նամակին հեղինակն ինք է։ Պաթիսթ յանձնուած է դատական պաշտօնէից, որք հարցաքննութեան ենթարկած են զայն։

ԲԵՐԱՅԻ ՍԻՒՔԸ

Բերայի Սիւքը կը վերաբացուի վաղը գիշեր, Պ. Պ. Ճիւնթինիի և Ֆէռօնիի տընօրինութեամբ խումբ մը՝ որ կը բաղկանայ 53 դերասաններէ, լարախաղաց, ձեռնածու, ձիամարզիկ և այլն, և իր տըրամադրութեան ներքեւ ունի 22 ձի, չահեկան ու զբօսալի ներկայացումներ պիտի տայ։ Կիրակի օրերը ցերեկեայ ներկայացում։ Օթեակներուն գինը 80 և 60 ղշ։ Աթոռ և նստարան 15—10 և 5 ղրշ։

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բերայի Կիրակնօրեայ Առեւտրական վարժարանի դասերը սկսած են եւ կը շարունակուին կանոնաւորապէս։

Վաճառականութեան, տոմարակալութեան եւ հաշուագիտութեան դասընթացքին հետեւիլ փափաքողք, ամենէն ուշ, մինչեւ ամսոյս վերջին կիրակին գալու են։

Հայ, Օսմ. Ֆրանս. եւ անգղ. լեզուաց համար կը գործածուի Մասթերսչաֆթ մեթոտը կարող մասնագէտներու ձեռամբ։

Դիմել կիրակի օր ժամը 5ին Աղչկանց արուեստանոցն ի Բերա։

Նախորդ շրջանի ընթացաւարտք կրնան գալ եւ ստանալ իրենց վկայականները, որոնք հաստատուած եւ վաւերացուած են Բերայի Կրթ. Խնամակալութեան եւ Թաղական Խորհրդի կողմէ։

1—4 446 ՅԱԿՈԲ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

"ՏԱՐԵՐՔ ԲՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ"

ԲՐՈՖԷՍՕՐ ԱԼԻՔՍԱՆ ՊԷՋՃԵԱՆԻ

Այս նոր դասագիրքը գիտական հրատարակութեանց այս սովին մէջ կարեւոր տրտադրութիւն մը պէտք է համարիլ։

Անկից առաջ այդ գիրքը քննադատուեցաւ ու յետոյ հեղինակը յօդուածով մը պատասխանեց անոր։ Բայց գիրքը ունի դեռ այնպիսի կէտեր որոց մասին անհրաժեշտ է խօսիլ գործին լրջութեան ու կարեւորութեանը պատճառաւ։

Հատուած 1. Նիւթին սահմանը լաւ չէ տրուած. Նիւթը կրնայ ըմբռնուիլ իր ծանրութենէն անկախաբար։ Աւելի լաւ սահմանուած է այն հատուած 20ի մէջ, ըստ իս, զանց առնելով ծանրութեան յատկութիւնը։

Դարձեալ, Նիւթ և մարմին բառերը համանիշ ցուցուած են, մինչդեռ այնպէս չեն. քարը, երկաթը, ջուրը, օդը նիւթեր չեն, նիւթեղէն մարմիններ են։ Քանի որ գիրքին ետեւի բառացուցակին մէջ matter նիւթ, body մարմին ընդունուած են, ինչո՞ւ դարձեալ համանիշ համարել զանոնք։ Անկից զատ, նիւթ բառը իր գիտական առումին համար բնագիտութեան մէջ յոգնակի չունի. չըսուիր Նիւթեր, բայց կրնայ ըսուիլ Մարմիններ։ Եւ արդէն նիւթ բառը իր իմաստովը գործածուած է հատուած 189ի մէջ, ի՞նչ պատճառ կայ որ գրքին սկիզբէն մինչեւ հոդ իր իմաստէն հեռու պահուէր։

Հատուած 4. Մարմիններուն խաւութեան տարբերութեանց պատճառ ցուցուած է բաղակցութիւնը (cohesion) ու տարրաբանական կապակցութիւնը. բայց միայն այս երկուքը չեն, աւելի հիմնական ու մեծ պատճառ է նիւթին քանակութիւնն ամեն մէկ մասնիկի ու հիւլէի մէջ։ Այս վերջին պարագան զանց առնուած է Հատուած 52ի մէջ ալ։

Հատուած 7. «Ջերմութեան ու ցրտութեան փոխադարձ գործակցութեամբ եղանակներն իրարու կը յաջորդեն» ըսուած է. ջերմ և ցուրտ գործակցի՞ն, փոխադա՞րձ գործակցին... չըսուելու բաներ են։

Հատուած 16. Հիւլէին համար ըսուած է թէ «իրապէս անբաժանելի է». այս լաւ. բայց ըսել թէ «երեւակայութեամբ ալ անբաժանելի է», այդ չըլլար։ Ոչ ոք կրնայ մէկու մը երեւակայութիւնը սահմանել. երկրաչափական գիծը կրնայ հիւլէն անհունապէս բաժնել ու բաժնել, այնպէս չէ՞։

Հատուած 18. Ճնշականութիւնն ու ծակոտութիւնը լաւ բացատրուած չեն։ Ճնշական ըլլալուն պատճառն ուրիշ տեսակ ծակտիկներ են. ոսկիէ գունտին մէջի ջուրին դուրս մղուիլն ուրիշ տեսակ ծակտիկներու արդիւնք է։ Այս երկու պարագաները ներկլի չէ իրար խառնել։

Հատուած 59. «Կազայինները բաղակցական զօրութիւն (cohesion) բնաւ չունին» կ'ըսուի։ Այս վճիռը խիստ է. կազերը բաղակցական զօրութիւն քիչ ունին, այնպէս որ, երբ կազային մը պաղեցնենք, կը խտանայ, բաղակցութիւնն անոր մասնիկները կը համախմբէ։

Դարձեալ, ըսուած է թէ «Օդը հեղուկներուն չնմանիր, որովհետեւ յետին ծայր առաձգական է»։ Կարծեմ կ'ուզուի ըսել թէ «շատ ճնշական է» և կամ «շարունակ թէ տարածուող է». որովհետեւ թէ՛ հեղուկները և թէ կազերը կատարեալ (ո՛չ թէ յետին ծայր) առաձգական են։

Հատուած 74—75. Խտութիւն կամ տեսակարար ծանրութիւն ըսելու տեղ միայն «ծանրութիւն» ըսուած է, որպէս թէ միեւնոյն բանը նշանակէր։ «Կազերուն մէջ ձայնին արագութիւնը անոնց ծանրութեան համեմատ է»։ Աւելի թերի ըսուածք մը չէ՞։

Հատուած 115. «Յղկուած մակերեւոյթի վրայ ինկող ճառագայթներէն մաս մը մարմնոյն զանգուածին մէջ կ'ընկղմի, մաս մը անկանոն կերպով ամէն կողմ կը ցրուի, մաս մ'ալ կանոնաւոր կերպով իր առջի միջավայրին կ'անդրադառնայ։ Լոյսի այս դառնալը անդրադարձութիւն կամ ցոլացում կը կոչուի և այլն»։

Պէտք է ըսել թէ այս շարադրութիւնը շատ գէշ եղած է։ Բնագիտութեան մէջ յղկուած մակերեւոյթ ըսելով կը հասկնանք բացարձակ յղկուած մակերեւոյթ մը որ հետեւաբար ծակտիք ալ չունենար. այս պարագային մէջ ճառագայթներու ծծում ու անկանոն ցոլացում չեն ըլլար, կ'ըլլայ միայն կանոնաւոր ցոլացում։ Բայց եթէ յղկուած բառը իր սովորական իմաստովը առնենք, միայն կանոնաւոր ցոլացող ճառագայթները չեն որ իրենց առջի միջավայրին կը դառնան, անկանոն ցոլացողներն ալ հոն կը դառնան։ Ուրեմն կանոնաւոր և անկանոն ցոլացումներ, երկուքն ալ կը հպատակին ցոլացման օրէնքներուն։

Դարձեալ, ցոլացման Բ. օրէնքը այսպէս յայտնուած է. «Այս երկու անկիւնները (անկման ու ցոլացման անկիւններ) միեւնոյն մակարդակին վրայ կը գտնուին»։ Այսպէս ըսելով բան մը յայտնուած չըլլար, այս խօսքը օրէնք մը չպարունակեր։ «Երբ նարինջը սեղանին վրայ դնեմ, նարինջը սեղանին վրայ դրուած կ'ըլլայ» ըսելու պէս բան մ'է եղեր։

Հատուած 116. «Քանզի սոյն ճառագայթները... երբ դէպ ի ետ նահանջուին, պիտի միանան 10 մեդր հեռուն այն կէտին վրայ ուսկից մեկնեցան»։ Այս պարբերութիւնը անհասկնալի ու յետոյ սխալ է. պէտք էր ըսուէր. «.... երբ դէպի ետ նահանջուին, ցոլացող ճառագայթներուն երկարացումին (prolongement) վրայ հայելիին ետին աչքէն 10 մէթր հեռուն պիտի միանան հոն ուրկէ մեկնիլ կը թուին և ուր ձեւացած կ'երեւնայ պատկերը»։

Հատուած. 130. «Ոսպնեակին հաւաքիչ զօրութիւնը զանոնք (ճառագայթները) հաւաքելու անկարող կ'ըլլայ»։ Ոսպնեակը հաւաքիչ զօրութիւն չունենար, հաւաքելու յատկութիւն, կարողութիւն կ'ունենայ. առանց նախնական ըսուածք մը լուրջ գրքի մը մէջ չուտով աչքի կը զարնէ։

Հատուած. 160. «Անոր ելեքտրականութենէն մաս մը իր զանգուածին մէջ կ'ընդունի»։ Այս ըսուածքը սխալ է. գոնէ ըսել «Անոր ելեքտրականութեան ազդեցութեամբը իր վրայ ալ նման ելեքտրականութիւն մը կը գոյանայ»։

Հատուած. 164. Առաւելական (ելեքտրականութիւն), նուազական բառերը հընարելու պէտք կա՞ր երբ դրական, բացասական բառերը գործածուեր է ամեն տեղ։

Հատուած. 179. «Մինչեւ իսկ շոգեկառքը սրբչաւ գացած ատեն կրնայ հեռու տեղեր լուրեր հաղորդել ...» ի՞նչ ըսել է, ի՞նչպէս կ'ըլլայ։

Այս մասնաւոր դիտողութիւններէն ետքը անցնինք գրքին վրայ մեր ընդհանուր կարծիքը յայտնելու։

Անկեղծ ըլլալու համար պարտիմ ըսել թէ շատ լաւ դասագիրք մը եղած է «Տարերք Բնագիտութեան»ը որուն պէտք ունէինք միջնակարգ վարժարանաց համար։ Հոն կը գտնենք այս ընդարձակ գիտութեան ամենէն էական մասերէն յաջող ընտրութիւն մը բազմաթիւ ծանօթութիւններու, իրարու հետ լաւ կցորդուած ու ամբողջութեան մը վերածուած։ Լեզուն պարզ, բացատրութիւնները այնքան յըստակ տեղ տեղ որ կ'արժէ օրինակել։ Եթէ կան տարտամ ու անյաջող ըսուածքներ, ասոնք անշուշտ պիտի ուղղուին յաջորդ տպագրութեանց մէջ։ Վերջապէս մարդ ծայրէ ի ծայր կրնայ կարդալ մէկ շնչով, առանց յոգնութիւն զգալու, մինչեւ իսկ հաճոյքով։ Եւ ընթերցողը զայն աւարտելէն ետքը ուրիշ տպաւորութիւն մը չառներ բայց թէ Պ. Պէջճեան հմուտ ուսուցիչ մ'է ու ձեռնհաս հեղինակ մը։ Ուրեմն կը պահանջենք իրմէն իր Տարրաբանութիւնն ալ։

ԵՆՈՎՔ ԹԷՅԵԱՆ

Վասն անոր

ՆԱՄԱԿԱԴՐՈՇՄ

[illegible] ... սան։ Մորիս կզզիին 20 սանթիմնոց կապոյտ մէկ նամակադրոշմը 3500 ֆրանքի ծախուեցաւ. Մորիս կզզիին մէկ ուրիշ նամակադրոշմը, սեւ ու հինգած, 1250 ֆրանքի։ Քանատայի նամակադրոշմ մը 675 ֆրանքի, Նոր-Սկովտիոյ 1 ֆրանքնոց նամակադրոշմ մը 525 ֆր.ի։ Նիւ-Պրունսվիքի մանրչակագոյն նամակադրոշմ մը 462 ֆրանքի, Նիւ-Ֆաունտլէնտի նամակադրոշմ մը 275 ֆր.ի։

Վերջապէս Լոնտոնցի երկու դրոշմավաճառներ իրենց ցուցափեղկերուն մէջ դրած են. մէկը՝ Արժանթինի հանրապետութեան նամակադրոշմ մը 7000 Ֆր.նոց, միւսը՝ անգլիական առեւտրական նամակադրոշմ մը 25,000 ֆրանքի։

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ԱՆՕԹ ՄԸ

Ճենովայի մայր եկեղեցիին մէջ աւելի քան վեց հարիւր տարիէ ի վեր կը պահուի հին անօթ մը որ անսահման արժէք ունի։ Ամենէն լայն մասին տրամագիծն է 12 $^{1}/_{2}$ մատնաչափ և բարձրութիւնը 5 $^{3}/_{4}$ մատնաչափ։ Փակուած է քանի մը ուժով կղպանքներու տակ որոց բանալիները զատ զատ անձանց ձեռքը կը գտնուի. շատ քիչ ցոյց կը տրուի հասարակութեան և Եկեղեցական իշխանութեան հրամանով միայն։

Երբ ի ցոյց դրուի, չուանով մը կը կախուի քահանայի մը վզէն և իրմէ զատ ոչ ոք կրնայ դպչիլ անոր։ 1476ին հրատարակուած հրովարտակ մը կարգիլէ դպչիլ թանկագին անօթին։

Ճենովայի հնագէտ մը գիրք մը հրատարակեց ապացուցանելու համար թէ այս անօթ կը գտնուէր այն ընծաներուն մէջ զորս Սապա թագուհին բերաւ Սողոմոնի։

Անօթը զմրուխտով շինուած է։

ՏԻԲԵՐԻ ՑՈՒԿԱՆԱՒԸ

Մշտատեւ և յոյժ ճշմարտանման աւանդութիւն մը կուզէր որ Տիբերի չքեղ ցըռկանաւը, որ Նեմի լճին վրայ կը բանէր, լիճէն քանըհինգ քիլոմէդր հեռու լճին խորքը գտնուէր։

Արդէն շատ խուզարկութիւններ կատարուած էին առանց ո և է արդիւնքի, երբ Օրսինի իշխանը, որուն կը պատկանի լիճը, երկու սուզակներ վարձեց որոնք խորքերը խուզարկեցին ամենամեծ յաջողութեամբ։ Կենդամի մօտ երեւան հանեցին պատմական այս թանկագին յիշատակը։

Նաւը քսան երեք մեթր երկայնութիւն և ինը մեթր լայնութիւն ունի. դժբախտաբար անկարելի է ամբողջութեամբ դուրս հանել այն խորքերէն ուր միացած է իբր տասներորդ դար. կտոր կտոր դուրս հանելու է։ Սովզերք բերուած են արդէն մանուած տախտակներ, չքնաղագանդակ ծոյներ, պղինձէ զարդեր, մօզաիքներ, արոյրէ առիւծ մը և գայլ մը։ Ասիկա ճըշմարիտ դէպք մ'է որ բոլոր հնաբանները յուզէ. շատ նախարարներ Նեմի գացեր են, լճին եզերքը տեսնելու այդ իրերը որոնք Հռոմի վեհապետներէն մէկուն իշխանութիւնը կը յիշեցնեն։

ԱՇԽԱՐՀԻՍ ՁԵՒԸ

Աշխարհագրութեան ուսուցիչ մը աշխարհիս ձեւը դիւրըմբռնելի կերպով հասկցնելու համար աշակերտի մը, իր ծխախոտին տուփը օրինակ կը բերէ որուն ձեւը կլոր էր։

Քննութեան մը միջոցին, կը պատահի որ միեւնոյն աշակերտին հարցնեն թէ աշխարհս ի՞նչ ձեւ ունի։ Տղան կը նայի դասատուին տուփին, որ սակայն կիրակի ըլլալուն փոխուած էր ու այս նոր տուփը քառակուսի ձեւ ունէր։

Աշակերտը առանց վարանելու.

—Աշխարհս կլոր է՝ սովորական օրերը։ Իսկ քառակուսի՝ կիրակի օրերը։

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Պիր Վալէի մէջ (Միացեալ Նահանգներ) տեղի ունեցաւ այդ քաղաքէն Օրիորդ Հաննա Տընքանի ամուսնութիւնը Պ. Ռօպէրդ Քրաուֆորտի հետ, նպարավաճառ ի Բրոքլինէնս (Իօտ Այլէնտ)։

Այս ամուսնութիւն վերջաբանն է փոքր վէպի մը որ չահեկանութենէ զուրկ չէ։

Քանի մը ամիս առաջ Օրիորդ Տընքան որ տեղւոյն մէկ բարեկեցիկ ագարակապանին աղջիկն է, դուրս ղրկուելիք հաւկիթներ զատած ատենը միտք ըրաւ այդ հաւկիթներէն մէկուն պատեանին վրայ գրել իր անունն ու հասցէն, խնդրելով այն անձէն որուն ձեռքը պիտի անցնէր այդ հաւկիթը, որ իրեն հետ թղթակցութեան մտնէ։

Պարզ կատակ մը ընել ուզած էր Օրիորդ Տընքան և ա՛լ բնաւ չէր մտածեր անոր վրայ երբ առտու մը նամակ մը ընդունեց Քրաուֆորտէն, որ այդ հաւկիթը գտած էր հրապարակէն գնած շատ մը հաւկիթներուն մէջէն և, իբրեւ կենսեծար մարդ, կը պատասխանէր մանկամարդ աղջկան յայտնած փափաքին։

Կատակը շարունակելու համար օրիորդ Հաննա եւս Քրաուֆորտին գրեց, և անվերջ թղթակցութիւն մը չուտով հաստատուեցաւ մանկամարդ աղջկան ու երիտասարդին միջեւ։ Քանի նամակները բազմանային, պարունակութիւններն այնքան գորովալից կը դառնային։ Թէեւ թղթակիցները չէին տեսած զիրար, արդէն կը սիրէին մէկզմէկ. յետոյ իրենց լուսանկարները փոխանակեցին և քանի մը օր ետքը Քրաուֆորտ նամակ կը գրէր օրիորդ Հաննային, անոր ձեռքը խնդրելով։

Հայր Տընքան իբրեւ խելացի մարդ, տեղեկութիւններ առաւ իր փեսացուին վրայ և այս տեղեկութիւններ գոհացուցիչ ըլլալով, հաւանեցաւ անոնց ամուսնութեանը։ Այս լուրն առնելու պէս Քրաուֆորտ պայուսակն առնելով Պիր Վալէ ուղեւորեցաւ, ուր իջաւ իր ապագայ աներոջ տունը։

Աղջկան և երիտասարդին առաջին տեսակցութիւնը աւելի հաստատեց այն նըպաստաւոր կարծիքը զոր ունէին իրարու նկատմամբ, և երկու օր ետքը քաղաքական երէցի մը առջեւ կ'երթային, որ կ'օրհնէր զանոնք։

Արարողութենէն յետոյ մեծ հացկերոյթ մը իր չուրջն հաւաքեց նորապսակ ամոլին ընտանիքն ու բարեկամներ. սեղանին վրայ, պատւոյ տեղը, կ'երեւէր այն հաւկիթը որ պատճառ եղած էր այս ամուսնութեան։

ՏՈՔԹՈՐ ԱԼԼԱՀՎԷՐՏԻ իր բնակութիւնն հաստատած է Ենի Գափու Եալը փողոց թիւ 49, ուր ամեն օր կէսօրէն ետքն հիւանդ կ'ընդունի, ուրբաթ կէսօրէն ետքը ձրի։ Բաց ի կիրակիէ և ուրբաթէ, ամեն օր մինչեւ կէսօր կը գտնուի Պահչէ Գափու Մերհամէթճեան էֆ.ի դեղարանն։ Աղքատները միշտ ձրի կը խնամուին։ Մասնաւոր խնամք ներքին և կանացի հիւանդութեանց։ 6—20

ԱՊԱՀՈՎ ՎԱՃԱՌՈՒՄ
ԴԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ
ԷՐՆԷՍԹ ԿԼԱՎԱՆԻ

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա Մէնմէս Ալի Փաշա խան թիւ 22

Պատիւ ունիմ ծանուցանել թէ՝ դրամատուն մը հաստատած եմ, եւրոպական դրամատուններու ընդունած դրութեան համեմատ, վճիռականութիւն ունեցող կառավարական արժեթղթեր վաճառելու համար, կանխիկ՝ ու ապառիկ ամսական համեստ վճարումներով, դրութիւն մը որ մեծամեծ առաւելութիւններ կընծայէ։

Այս դրամատուն իբր աւանդատեղի կը ծառայէ, ամսական ներհաշիւներով գնողներուն, որոնք որոշեալ պայմանաժամէ մը վերջ արժեթուղթի մը տէր կըլլան, ինչպէս արդէն շատերը ըլլան են, եւ ապահով են որ երբ ուզեն կրնան անոր փոխարէնը պայմանաժամէն իսկ առաջ վճարելով ձեռք անցնել։ Արեւելեան-Երկաթուղոյ արժեթուղթ մը գնողը, իւր առաջին ամսական վճարումէն անմիջապէս կըստանայ թիւ մը իրաւունք տուող մասնակցելու յիշեալ արժեթղթ՝ բոլոր վիճակահանութեանց եւ ամբողջ շահուն, մինչեւ իսկ 600,000 Ֆր.ի պարգեւին, իբր թէ վճարած ըլլար արժեթուղթի գինը ամբողջապէս։

Սխալ, օրական մի միայն 27 փարա խնայողութեամբ, նպաստաւոր դիւրին միջոց մը, պէտք է օգտուիլ անկից։

Յիշեալ դրամատունն, Արեւելեան-Երկաթուղոյ պարտաթուղթերէն զատ կը վաճառէ նաեւ հետեւեալ արժեթուղթերն. փոխառութիւն Վիյ-տը Բարիի 1865, 1869, 1871, 1886 ի, փոխառութիւն Քրետի Ֆօնսիէ տը Ֆրանս Գօլ միւնալ եւ Ֆօնսիէր 1879 ի, Բանամայի արժեթուղթ, Քրետի Ֆօնսիէ Էժիբսիէն, Վիյ-տը Պրիւքսէլ, եւլն. եւլն. սաւնք 4 % եւ 3 % տոկոս ունին եւ բաժանորդաց հաշուոյն կը պատկանին, ասանցմէ զատ 500,000 200,000 150,000 100,000 50,050 եւլն. եւլն. մեծ պարգեւներ ունին։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ Պ. ԷՐՆԷՍԹ ԿԼԱՎԱՆԻ։ Գաւառաց մէջ գործակալութիւն ընել փափաքողք, պարտին վերոյիշեալ հասցէին դիմել։ 26—26

Վաճառական

ՂԱԼԱԹԻԱ, 10,22 Նոյմ. 1895

Անուանական եւ Վճարեալ		Տարեթիւ	Անուանք Արժեթղթոց	Ընթացիկ Գիներ	
100			Բնկ. Մէրի A }	63	—
100			» » B } 1 %	26	20
100		1851	» » C }	25	—
100			» » D { զգուած	20	36
400			» » D { բացուած	21	25
100			» » D { միջօրէ	21	29
100			Բում. երկթ. { զգուած	98	—
		1870	Բում. երկթ. { բացուած	99	—
Ֆր. 500			Բում. երկթ. { միջօրէ	99	—
Անկ.	Վճր.				
20	10	1890	Օսմանեան 4 %	—	—
22	11	1869	Քրէտի Ֆ.նս. Օթ.	11	39
10	5	1872	Սօս. Օթ. տը Շ. է. Վ.	5	37
140	140	1873	Լաւբիկամի	54	—
500	300	1889	Անատոլուի (Բժթ.	695	—
500	500		Երկաթուղիի (Պրթ.	315	—
20	5	1882	Թիւթիւն (Բժթ.	9	20
500	500		Թիւթիւն (Պրթ.	498	—
500	200	1883	Օսմ. Ռէժի	17	—
1.40	1.40	1892	Օսմ. Միկաբէթ 5 %	—	—
11	5 $^{1}/_{2}$	1893	Օսմ. Ապահովգր. Ընկ.	6	50
500	500	1882	Ջրի Ընկ. Տէրքոս	450	—

ՕԹԻԼԱՆՑ (Բոյմ) ԻՒ ՎՐԱՅ	Օ. Ո.	Ղրշ.
8 օրուան համար 1000 հատի	—	—
1 ամսուան համար	—	—
1 օրուան համար	—	—
Պէօրսի	—	—
Կանխիկ (Հէվալէսիզ)	1	32 $^{1}/_{2}$

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ			
Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	110	20
Փարիզ »	Ֆր.	22	85
Վիեննա 8 օրուան	Ֆիոր.	10	87 $^{1}/_{2}$
Պերլին չեք	Մարք.	18	45

ՕԹԻԼԱՆՑ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ՎՐԱՅ			
8 օրուան համար 25 հատի	Ֆր.	3	50
1 ամսուան համար	»	3	50
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ			
Անգլ. ոսկի	Օ. Ո. 100 ղրշ.ին	110	08
20 ֆրանքոց		87	20
20 Մարքնոց Գերմանական ոսկի		107	20
Քրիմից		51	10
Բուսկ. Ռուբլի		5	52
Մէճիտիէ		108	30
Մանր արծաթ		105	—
Մէճիտիէ		99	20
Ֆոլոս Վաղեմեայ Սակարանի		8	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ՓԱՐԻԶ 21 Նոյեմբեր			
Քոնսոլիտ Օսմ. B Կնիկ.	Ֆր.	—	—
» C »	»	—	—
D (Բացուած	»	—	—
D (Գոցուած	»	19	60
Բումելիի Երկաթուղի	»	99	$^{3}/_{8}$
Բրիտորիգէ	»	419	—
Մարսէյլի Պարտաթուղթ	»	479	—
Էսամնիյէ	»	415	—
Ռէժիի Բաժնեթուղթ	»	391	—
Պանք Օթոման (անուանակ.)	»	565	—
Ռանթ Ֆրանսական 3 %	»	100	47
» » 3 $^{1}/_{2}$ %	»	105	25
» Իտալական	»	85	40
Քրէտի Լիոնէ	»	735	—
Քրէտի Ֆօնսիէ	»	—	—
Քոնդուար տ'էսքոմթ	»	—	—
Յուէզի Բաժնեթուղթ	»	—	—
Եգիպտական Միացեալ	»	512	—
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	215

ՎԻԵՆՆԱ 21 Նոյեմբեր			
Բումելիի Երկաթուղի	Ֆիորին	52	50
Օսմ. Ռէժի	»	187	—
Փոխանկ. Լոնտոնի վրայ ի տես		120	90
» Փարիզի »		—	—

ԼՈՆՏՈՆ 21 Նոյեմբեր			
Քոնսոլիտ Օսմանեան A	Ա. Ո.	59	—
» B	»	28	—
» C	»	—	—
D (Բացուած	»	—	—
D (Գոցուած	»	18	87
Օսմ. Փոխ. 1891ի 4 % (Երշիւ բնակ.		—	—
» » 1894 3 $^{1}/_{2}$ % (Եգպ. Հրկ.ով		—	—
Պանք Օթոման (վճարեալ)	»	11	87
Ձմյռնի Երկաթուղի	»	11	50
Միացեալ Եգիպտական	»	101	25
Առանձնաշնորհեալ	»	—	—
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	105	75
Պուլկար. Փոխառ. 6 %	»	85	—
» » Նոր 6 %	»	—	—
Ռանթ Հելլենական 5 % 1881	»	28	50
» » 5 % 1884	»	29	50
Փոխանկ. Փարիզի վրայ 3 ամիս		25	375

ՊԵՐԼԻՆ 21 Նոյեմբեր			
Օսմ. Փոխառութիւն 1888ի	Մարք	—	—
Բումելիի Երկաթուղի	»	—	—
Անատոլուի Երկթղ. $^{1}/_{4}$ Պրթղ.	»	—	—
Փոխանկ. Լոնտոնի վրայ 3 ամիս		—	—
» Փարիզի » 3 ամիս		—	—
Մակեդոնիոյ Երկաթուղի		—	—

ՏՈՔԹԷՕՐ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԻՆԱՑԵԱԼ, ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
(Հաստատեալ յամին 1852)

Նորանշանակ գործիքի մը միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները, մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալ։ Կատարելագործեալ եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր, եւ դիւացնուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորում ալ, (ըստ տարիքի), ... եւ ազատ արդար ...։ «Միրաժի» ... բերնի հիւանդութիւնը, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, ինչպէս նաեւ ծծմբացուցիչ դեղերու ; եւ նորանշանակ արքաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամհանութիւն։

Թիւ 396 Մեծ Փողոց Բերա, (Եանիքի գարեջրատան վրայի յարկը ճիշդ Զապուքճեանց դէմը)։

Գատրգիւղի յաճախորդք կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը թիւ 1 Նոր բացուած Իւրասվելի փողոց ամէն օր։

Ե. Գ. Հաւասարելու համար Եւրոպիոյ եւ Ամերիկայի առաջին կարգի Ատամնաբուժներու՝ ժամերը կիրակի օրն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղինին։ 410

LERAS

Անարիւնութիւնը, գլորոսը, ստամոքսատապերն, ապարանջի անկանոնութիւնը չուտով աղէկնալու համար պէտք ունին լուծեալ երկաթի և ֆոսֆադներու. ասոնք միացեալ կը գտնուին Լըրասի Ֆոսֆադ դը ֆէռին մէջ, որ ժողովրդային է տկար ու փափկակազմ տղաքներու և մանկամարդ աղջիկներու համար որք պէտք ունին աճելու։

SIROP DE RAIFORT

Ժողովրդային բանիմացութիւնը ջրկոտեմը որակած է իբրեւ առողջութիւն մարմնոյ. եւսի հետ խառնուած ջրկոտեմի հիւթն է որ Կ-ի-ծ ը Ըհէ. Եոփալէ Ռէֆօրի օշարակը կը պարտի իր ազդուութիւնը տղաքներու աւշային հիւանդութեանց, այսինքն՝ մորթի փշտիկներ, հիւանդութիւններ, միսերու թուլութիւն, վիզի գնդիկներու այտում, ախորժակի պակասութիւն։

ՀԱՅ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ
Ն. ... Ա.
Ա. ՓԱՆՈՍԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

32 Վօյվօտա փողոց, Օսմ. Պանքային դէմ. 32
Ընտիր ապրանք, ուղիղ կշիռ, չափաւոր գիներ
Վճարմանց դիւրութիւն

Ցանկացողները առանց ծախքի կը ղրկուին մինչեւ տուն։ 333

ACTIONS MINES D'OR SUD—AFRICAINES
ՈՍԿԵՀԱՆՔԻ ԲԱԺՆԵԹՈՒՂԹՔ
ՀԱՐԱՒ—ԱՓՐԻԿԵԱՆ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴՐԱՍԵՆԵԱԿ ՏԵՂԵԿՈՒԹԵԱՆՑ

Գլխաւոր արժեթղթերուն պարութանները յաճախորդներուն տրամադրութեան տակն են.

Ա. ՖԱՐՐՍ, Քամպիօի միջնորդ, Կ. Պոլիս։ 429

ՍՈՒՈՒ ՄՕՒՐԻ ՋԿԱՆ ՕՂԱԿԻ

Կ. Պոլիս, 15 ... 1888

...

Իմ կարծիքս է թէ այս ...

ՏՐ Ա. ԱՆՏՐԷԱՏԷՍ
Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակին

ԹԷՅ, ԹԷՅ, ԹԷՅ

ՈՍԿԵՏՐԵԱՆ ՏՈՒՆ ԹԷՅԻ — ՀԱՍՏԱՏ. 1880
Կ. ՆԱՎՐՈՒՑԵԱՆ — Յ. ԽՈՒԴԳՈՒԼԵԱՆ

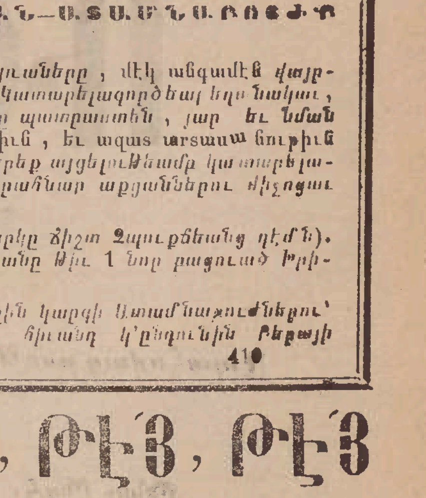

Կ. ՊՕԼԻՍ, Ճէլալ Պէյ խան թիւ 10
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ
Օսմանեան գլխաւոր քաղաքաց մէջ

ՉԻՆԻ, ՃԱՎԱՅԻ, ՍԷՅԼԱՆԻ, ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԹԷՅԵՐ
Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ վաճառ
Տեսակի, չափի եւ գինի մասին կատարեալ ուղղամտութիւն

Զգուշանալ միրմարքային կեղծերէն

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿ.

Տօրօս շոգենաւը, նաւապետ Մաքքըրմ, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն մեկնած է ամսոյս 15ին և 29ին հոս կ'սպասուի։

ԻԼԱՆ

ԽԱՉԻՆԷԼԻ ԽԱՍՍԱՒ ՇԱՀԱՆԷ

Խաչինէլի Խասսաւ չահանէնէ պիր սէնէ գարփընտա ալընաճագ մա բիւակիւլ ֆէս իլէ միւթէնէվվի էլպիսէ վէ անապ գապլընը վէ գալայ վէ գուրշուն վէ թիմուր վէ աէօքմէ պօրուլար վէ միւսըր վէ չինգօ վէ սայիրէնին գապալըը գաւժիսի իչպու թէշրինը սանիի րումինին 17ինճի ճումա իւնթեսի կիւնի վիւլիլէճէկինաէն թալիպ օլանլարըն եէվմը մեզքիւրտէ սաաթ 6 տան նըհայէթ 9ա գատար Խաչինէլի Խասսայի չահանէսէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

8 Թըշրինը սանի 311 2—8

Ի ՆՊԱՍՏ ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ ՍՐԲԱՆՈՑԻՆ

Սոյն ՆԵԿՏԱՐ անուամբ Գօնեագը, որ զուտ խաղողէ պատրաստուած ըլլալով իր տեսակին մէջ յոյժ պատուական ըմպելի մ'է, ապահովապէս կ'արհամարհէ մրցումներն այն օտար Գօնեագներուն, որոնք վերջին ժամանակներս ողողեցին հրապարակը։ Այս ըմպելի ծեռնհաս մասնագէտներու եւ բժիշկներու կողմէ քննուելով հաստատուած է թէ՝ բնաւ ոչ եւ է օտար տարր չպարունակեր առողջութեան վնասող, ընդհակառակը կրնայ ի հարկին հիւանդներու ալ տրուիլ իբր կազդուրիչ ըմպելի։

Այս պատուական Գօնեագ իր բաղադրութեան մասին ամեն ապահովութիւն ընծայելէ զատ, կոչուած է նաեւ նպաստի դիւրագոյն միջոց մը հանդիսանալու մեր բարեսէր հասարակութեան ձեռքը, Բարեգործական Հաստատութեան մը՝ ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ ՍՐԲԱՆՈՑԻՆ համար։ Ո՛վ որ գնէ շիշ մը սոյն Գօնեագէն նպաստած պիտի ըլլայ մեր այն անտէրունչ որբերուն։ Այս իսկ ամենէն պարտաւորիչ շարժառիթն է, որով ամեն Հայ անհատ յիշեալ ըմպելիին պէտք ունեցած ատենը չդիմէ ուրիշ օտար Գօնեագներու։ Այսչափ յանձնարարութիւն՝ կը բաւէ համոզելու համար մեր բարեսէր հասարակութիւնը, որ ՆԵԿՏԱՐին գործածութեամբը թէ՝ անխառն ըմպելի մը ճաշակած պիտի ըլլայ եւ թէ անուղղակի կերպով պիտի նպաստէ մեր բարեգործական մէկ Հաստատութեան։

Կեդրոնատեղին Կ. Պոլիս Սուլթան Համամ թիւ 10, 14, 16 եւ Կալաթա Պէօյիւք Միլլէթ խան թիւ՝ 57, 58 Մարտիկ էֆ. Շիրինեանի վաճառատունները։ 445 1—50

ՄԱԶ ԹԱՓԵԼՈՒ ՋՈՒՐ

ԵՕՆԻՔՍԱԼԻ հռչակի Բուամա՛ն նորագիւտ եւ պարզ անվնաս հեղուկ մըն է որ 1-2 վայրկենի մէջ մարմնոյ վրայի անհաճոյ եւ աւելորդ մազերը եւ աղուամազերը (այլս Միւյիւ) կը ջնջէ արմատէն եւ կը թափէ առանց երբեք այրելու եւ մորթին վնասելու։ Սոյն հեղուկին ազդեցութիւնը միայն մազերու վրայ ըլլալով, ժամերով մարմնոյ վրայ մնալու ըլլայ բնաւ չ'այրեր։ Մեծ համբաւ ստացած է Պոլսոյ թուրք հասարակութեան մէջ, որ մեծ մասամբ շնորհիւ սոյն հեղուկին մինչեւ ցայդ գործածուած հնունաւոր եւ զարշելի բաղադրութեանց վասահելին փըրկուած է. Գործածելի տան եւ բաղնիքի մէջ։ Պաշտօնապէս քննուած է եւ արժանիքէ զերծ գտնուած է։

ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ, ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ

Շիշը 12 ղրուշի կը ծախուի։

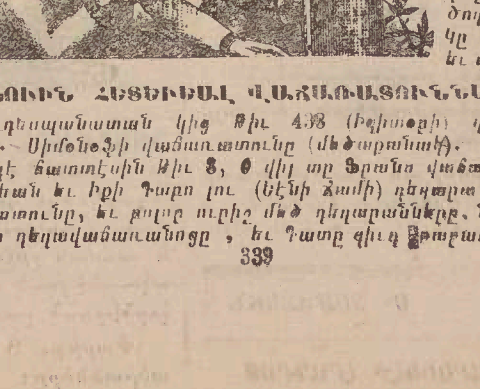

«ՆԻՒՐՕՃԷՆ ՔԱՐԻՉԷՆ»
ՆՈՐԱԳԻՒՏ ԵՒ ՎԱՐԿԵՆԱԿԱՆ
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՄԱԶԻ ՆԵՐԿ
(ԲՆԱԿԱՆ ՍԵՒ, ՇԱԳԱՆԱԿԱԳՈՅՆ ԵՒ ԳԵՂԻՆ)

Ֆրանսական եւ գիտական արտադրութեանց վերջին արդիւնքի եւ աննման նորութիւններէ եղող վերոյիշեալ մազի ջուրը ներկ չէ, մազերը վերադարձնէ մ'է մազերու, որ միայն առաջին գործածութեամբ եւ առանց դժուարութեան երիտասարդութեան ատենին պէս 8—10 վայրկենի մէջ ամենաբնական գոյն մը եւ փայլ մը կուտայ ճերմկցած մազերու, մօրուքի եւ պեխերու, միանգամայն զանոնք զօրացնելով եւ աճեցնելով։ Ստացած բնական գոյնը այն աստիճան բնական է որ ամենէն ուշադիր ձայնոյը չի կրնար որոշել, եւ 6—7 շաբաթ առանց աւրուելու կը դիմանայ եւ ուզածին չափ կրնայ լուացուիլ եւ լուացուելով մազերուն գոյնը կը հաստատուի եւ կը բնականանայ։ Մէկ անգամ փորձը պիտի համոզէ գործածողը սոյն ճշմարտութեան։ Կը ծախուի մեծ տուփը 25 եւ փոքրը 18 ղրուշ։

ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐԸ

Բերա Մեծ Փողոց Ռուսիոյ դեսպանատան կից թիւ 438 (Իգլիտեբի) վաճառատունը։ Կալաթա Մէրթէպանի փողոց թիւ 16 Ս. Սիմոնօֆի վաճառատունը (մեծաքանակ). նոյնպէս Կալաթա Գամմաէօ խանի տակ Մանմուլեան ճաւտէսին թիւ 8, 6 վիլ տը Ֆրանս վաճառատունը։ Պահչէ Գափու կամուրջի գլուխ, Ֆիւզիքեան եւ Իրի Դարո լու (Եէնի Ճամի) դեղարաններէ, եւ ճէմ Մաքսիմ դէմ N° 41 Անգղիական վաճառատունը, եւ բոլոր ուրիշ մեծ դեղարանները. Նոյնպէս Գօլիս Ճնդաթեան խանի դէմ Աստուածատուրեանի դեղավաճառանոցը, եւ Դատը գիւղ Քէօփրիւ վրայ Շաքարեանի դեղարանը։ 339 45—70

ՌՕՍԻԱ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

1881 Մարտ 20ին Կայսր. Իրատէով՝ Ռուսիոյ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37
Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.—ԿԵԱՆՔ.—ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.—ԱՐԿԱԾՔ

Ընկերային դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած 4.000.000 ռուբլի
Երաշխաւորութեան գումար 63.000.000 Ֆրք.
1894ի հասոյթք 24.500.000 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրողներուն վճարած է մօտ 90.000.000 »

Ընդ. Հ. Գործակալ Թուրքիոյ համար
ՊՕՂՈՍ ՍԻԳԵՐ
Պոլիս Ճէլալ Պէյ խան, Թիւ 22, 23

Փոխ Ընդհ. Գործակալութեան
Ա. ՀԻՒՐՄՈՒԶ

Մանչեսթր Ղալաթիա, Չէօմլէքճի փողոց, 14
Գործակալ Յ. Ժ. ՌԻՓՓԷՆ ԵՒ ԸՆԿ. 32.

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգլ. Ոսկի 1.000.000 — "ՖԻՆԻՔՍ" — Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

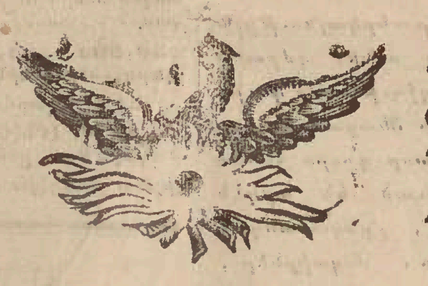

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւել քան մի դար յառաջ, առաջ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է որոյ բաժնետուաց Անգլոյ ամենահարուստ և համբաւաւոր դրամատէրներ են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 18.000.000 Անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասուց համար։ 326

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծական կառուածք, կարասիք և ապրանք յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ առանց բարգեւօք, որք ունին լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒՂԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք ի Պոլիս, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եզերաց Ղալաթիա, Պանք Օթօմանի չվարի քովը ի Վիէնալիս խան, գետնայարկ Թիւ 1։

ԻԼԱՆ ՊԱԳԸ ՍԷՐԱՄՔԷՐԻ

Նիզամիէէ էլպիսէ անպարը իչուն միւպայիա օլունմագ իւզրէ մէվքրի միւնագասասիա գօնուլան 100.000 արշունր ճէտիտ գանավաչօնրն պէհէր արշունր ճէտիտի 1 զրշ. 28 բարասա օլարագ Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ Թէշրինի սանինին 13ինճի բազար իրթէսի կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնագասասը իճրա օլունարագ մէզքիւր կիւնտէ դարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իթասնա վէ իրթէսի կիւնի 100ատէ 5 թէմինիլէ Թալիպ օլանլարըն մազամը ալիի սէրասքէրի յէվազըմաթը ումումիէ իտարէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Նօ. 2 1—3

ՄՈՐՀՈՒՈԼ ՔՐԷՕԶՈԹԷ ՇԱՓՕԹՕ
MORRHUOL CRÉOSOTE
DE CHAPOTEAUT

ՄՕՐՀՈՒՕԼ ՔՐԷՕԶՈԹԷՆ կը պարունակէ մայրի քրէօզօդին բոլոր ազդեցիկ տարերքը. հզօր միքրոպասպան մ'է. ցնցզատապերու, հարբուխներու, կոկորդի ծիւրախտին, հիւծման, կուրծքի երկրորդ և երրորդ աստիճանի հիւանդութեանց դէմ յոյժ ազդեցիկ դարման մ'է։

Փարիզ, 8, Վիվիէն փողոց և բոլոր դեղարանները

ՆՈՐ ՈՒՂԵՑՈՅՑ
ՄԷՍԱԺԸՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

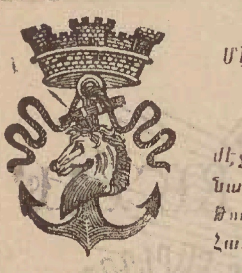

Ուղղակի և Թեւեկ ընդմէջ Լոնտոնի եւ Սեւ ծովու նաւահանգիստներուն (երթալով դարձին հանդիպելով ի Հավր։

Լոնտոնէ մեկնում ամէն կ'րակի. Մարսիլիաէ մեկնում ամէն շաբաթ օր, իրիկուան ժամ 4ին, մէկ շաբաթէ սկսեալ սկսեալ. 21էն, դէպ ի Պիրէօն, Իզմիր, Տարտանէլ, Կ. Պոլիս, միւս շաբթուն, սկսեալ 28էն սկսեալ, դէպ ի Բալամաղա, (փոփոխակի Բաթաքօյօ) Ծ. թա, Սէլանիկ, Տէտէ-Ազաճ, փոփոխակի Բավալա, Տարտանէլ, Կ. Պոլիս։

Կ. Պոլսէ մեկնում դէպի Մարսիլիա, Հավր, Լոնտոն, ամէն ուրբաթ, առտուան ժամ 9ին, մէկ շաբաթ, Տարտանէլէն, Տէտէաղաճէն (փոփոխակի Բավալա), հոկտ. 11էն սկսեալ եւ միւս շաբթուն Տարտանէլէն, Իզմիրէն, Պիրէօնէն, հոկտ. 18էն սկսեալ։

Բաց աստի, ամէն տասնըհինգ օրը, ուրբաթ իրիկուան ժամ 4ին, հոկտ. 11էն սկսեալ Սուրիոյ գծին շոգենաւը Կ. Պոլիս գալով անմիջապէս պիտի մեկնի դէպ ի Մարսիլիա միայն Իզմիր եւ Պիրէօն հանդիպելով։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

Հոկտ. 3էն սկսեալ, հինգշաբթի իրիկուան ժամ 4ին, ամէն տասնըհինգ օրը։ Կ. Պոլսէ մեկնում դէպ Իզմիր (առանց ուրիշ շոգենաւ փոխադրութեան) Վաթի, Սամոս, փոփոխակի Հռոդոս, Պէյրութ, Լառնագա, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Լաթաքիա, Տրիպոլի, նորէն Պէյրութ, Աղեքսանդրիա, Մարսիլիա՝ ուրիշ նաւ փոխադրութեամբ, Պէյրութ դէպ ի Եաֆա եւ Բոր-Սայիտ։

ՕՏԵՍԱ-ՆՈՎՈՐՈՍԻՍՔԻ ԳԻԾ

Ուղղակի երթեւեկ կիսամսեայ Լոնտոնէն, Հավրէն, Մարսիլիայէն եկած սուրհանդակներով։ Կ. Պոլսէ մեկնում երկուշաբթի իրիկուան ժամ 4ին, հոկտ. 7էն սկսեալ։

ԱՆԱՏՕԼՈՒ-ՊԱԹՈՒՄԻ ԳԻԾ

Ուղղակի երթեւեկ տասնըհինգօրեայ՝ Լոնտոնէն, Հավրէն, Մարսիլիայէն եկած սուրհանդակներով։ Կ. Պոլսէ մեկնում կիրակի կէսօրին դէպ ի Սամսոն, Կիրասոն, Տրապիզոն եւ Պաթում։ 425

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ և ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ՊԱՔԷ և ԸՆԿ.

Մարսիլիայի և Պաթումի միջեւ կանոնաւոր երթեւեկ

Մեկնելի շոգենաւը Պաթում պիտի ու[illegible] Սամսոն, Կիրասոն և Տրապիզոն [illegible] 20ին իրիկուան ժամ 4ին (Ը. Ե.)։

Անտարլի [illegible] ուղղակի Մարսիլիա պիտի ուղեւորի [illegible] 3ին (Ը. Ե.)։

Բարիզ-[illegible] Մարսիլիա [illegible] ուղեւորութիւնն է միասին առնլով,
Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն
Նաւուղեկի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՊՈՒԼ
33 Մահմուտ փողոց Թ 10

ՍԱՆԴԱԼ ՄԻՏԻ
ՄԻԱԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՄԻՋՕՐԻ ՀՈՒՋԱԿԱՒՈՐ ՍԱՆԴԱԼՈՎ
SANTAL MIDY

ՍԱՆԴՕԼ ՄԻՏԻ

Անվնաս. կը ջնջէ թօթափումն, ժխտումը, Նեղութիւները, 48 ժամուան մէջ կը բուժէ հոսումները. յոյժ ազդեցիկ է միզանցքի հիւանդութեանց մէջ, միզանցքաբորբոքման, արիւնամիզութեան, առանց միջացու պատճառելու զոր առաջ կը բերեն անզուտ և ուրիշ դեղերու հետ խառն սանդալները։
Ամէն քաբսիլ ՄԻՏԻ անունը կը կրէ։
Ամէն դեղարաններ։
A.

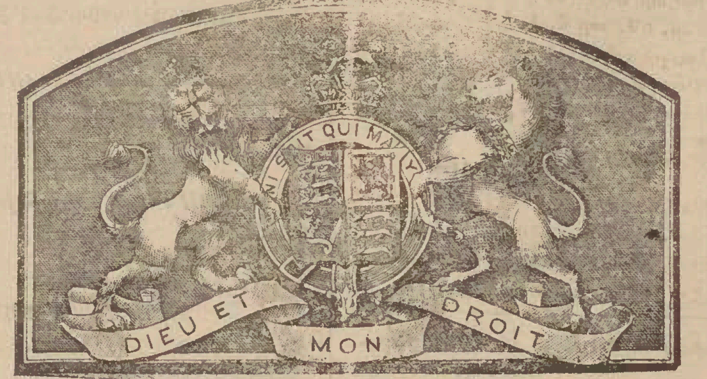

ՀԻՆ ՊՐԱՆՏԻ

Ժ. Ֆ. ՄԱԿՆԱՄԱՐԱ

ՔՕՆԵԱՔ
ՇԱՐԱՆԴ ՖՐԱՆՍԱ
ԱՄԵՆ ՏԵՂ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ
340

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ
ԶՕՐԱՑՈՒՑԻՉ
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

Ամենազդու կազդուրիչն զոր պարունակեն Ապաւ Ինդ, Նիւրը, կանայք, տկարակազմ Տղայներն և ամեն փափուկ անձինք։

Բաղկացեալ Քինինայ և Ջրային ու Կոկային գրութեանց կազմութեան և զարգացման յոյժ անհրաժեշտ նիւթերով։

ՔԻՆԱՅՈՎ
ՄՍԻ ՀԻՒԹ
ՖՈՍՖԱՏ ՏԸ ՇՕ

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻՆ ամենէն ազդու գեղերու միացութիւնն է, ընդդէմ Արեան տկարութեան, Դեղնութեան, Թոքախտի, Ստամոքսի ամեն ցաւերու, փորհարութեան, Հիւծման, երկար ապաքինմանց, եւն. ի մի բան, թուլութեան, վատութեան, Ջղային ուժհատութեան ամեն միճակներուն որոց շատեր հարաշէ կ'երթեւ ենթակայ են մեր օրերս։

ԼԻՈՆ—Դեղարան Ժ. ՎԻԱԼ, Վիքթօր Հիւկօ փողոց, 14—ԼԻՈՆ 334
Գործակալ և միակ աւանդապահ ի Կ. Պոլիս ՕԿԻՍԹ ԲԱՍԷԱ Ղալաթիա, Մահմուտ, Թ. 36։ Փոքրաքանակ կը վաճառուի ամեն դեղարաններու մէջ և դեղավաճառներու քով։

EMULSION SCOTT

(ՍԳՕԹԻ ՕՐ.ԱՐԷՆ)
ՄՕՐԻՒ ՁԿԱՆ ՃՈՒՂ ԻՒՂ
Իփոֆոսֆիդ ով հող և սոտայով
Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԳՕԹԻ և ՊՕՈՒՆԻ
ի Նեւ-Եորք։

Կաթին չափ ախորժահամ է
Մորիւ ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ Իփոֆոսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

կը բուժէ Թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճղածութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն։

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղարաններու քով։
Գործակատարք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄՄԸՐ ԵՒ ՀԱՒՐԵԼ

ՖՈՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՐԸ ամենէն ախորժելի և ամենէն յանձնարարուած սնունդն է տղաքներու համար 6—7 ամսականէն սկսեալ, մանաւանդ կաթը կտրելու պահուն և աճման շրջանի միջոցին։ Կը դիւրացնէ ակռաներուն ելնելը, կ'ապահովէ ոսկորներուն լաւ կազմաւորումը։

Փարիզ, 6, Վիքթորիա ծառուղի և դեղարանները։ 385

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերփուլէ, Պորտոյէ, Միջերկրականի և Սեւ Ծովի միջեւ բանող

Անունք	Թոնոյ	Անունք	Թոնօ
Բամսէս	3000	Թիպս	2500
Անպիս	3000	Նէրթիս	2400
Թէպպըր	3000	Օսայրիս	2250
Քեանոբուս	3000	Բէրա	2250
Ֆարոս	3000	Մֆինքս	2000
Օսմանլի	3000	Կասըրնի	1500
Մարիօթիս	2500	Կիւյէն	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուիթոլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
330 31, Ճէյմս Սդրիդ Լիվըրփուլ

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու
1895 Հոկտեմբեր 21 (Հ. Տ.) շաբաթէն սկսեալ
ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱ ԷՍԿԻ-ՇԷՀՐԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ

ԿԱՅԱՐԱՆ		Թ.24 խառն Առտու ժ.	վ.	Թ. 4 ճամբ. Առտու ժ.	վ.	Թ. 6 ճամբ. Առտու ժ.	վ.	Թ.26 խառն Իրկն. ժ.	վ.	Թ. 8 ճամբ. Իրկն. ժ.	վ.	Թ.10 ճամբ. Իրկն. ժ.	վ.
Քարաքէօյ Կամուրջ	մկնմ.	1	45	3	50	5	57	8	15	10	30	11	30
Հայտար Փաշա	ժմնմ.	2	10	4	15	6	22	8	40	10	55	11	55
	մկնմ.	2	28	4	23	6	30	8	57	11	5	12	5
Գըզըլ-Թօփրաք		—	—	4	30	6	37	9	7	11	13	12	13
Ֆէնէր-Եօլու	»	2	37	4	34	6	41	9	11	11	17	12	17
Կէօզ-Թեփէ	»	—	—	4	39	6	46	9	17	11	22	12	22
Էրէնքէօյ	»	2	47	4	45	6	52	9	23	11	28	12	28
Պօսթանճըք	»	2	56	4	52	6	59	9	33	11	35	12	35
Մալթեփէ	»	3	7	5	3	7	10	9	45	11	45	12	45
Քարթալ	»	3	23	5	14	7	22	10	1	11	56	12	56
Բէնտիք	ժմնմ.	3	34	5	22	7	30	10	11	12	4	1	4
	մկնմ.	3	40	—	—	—	—	10	21	—	—	—	—
Թուզլա	»	4	3										
Կէյպզէ	»	4	24					10	46				
Տիլ-Իսքէլէսի	»	—	—					11	10				
Թավշանճըլ	»	4	56					11	37				
Հէրէքէ	»	5	11					11	47				
Եարըմճա	»	—	—					12	6				
Թիւթիւն-Չիֆթլիք	»	5	42					12	30				
Տէրինճէ	»	5	51					12	44				
Իզմիտ	ժմնմ.	6	6					12	57				
	մկնմ.	6	26					1	13				
Պէօյիւք Տէրպէնտ	»	7	—										
Սափանճա	»	7	25										
Ատա-Բազար	»	7	47										
Կէյվէ	»	8	31										
Աք-Հիսար	»	8	52										
Մէքէճէ	»	9	22										
Լէֆքէ	»	9	47										
Վէզիր-Խան	»	10	22										
Պիլէճիք	ժմնմ.	11	6										
	մկնմ.	11	16										
Բարաքէօյ	»	12	28										
Պօզիւյիւք	»	1	9										
Ին-Էօնիւ	»	1	56										
Չուքուր-Հիսար	»	2	26										
Էսկի-Շէհր	ժմնմ.	3	4										
		իրկն.											

ԷՍԿԻ ՇԷՀՐ ԱՖԻՈՆ ԳԱՐԱ ՀԻՍԱՐԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ ԿԱՅԱՐԱՆ		Կառ. Թ. 232 խառն Առտու ժ.	վ.	ԴԱՐՁ ԿԱՅԱՐԱՆ		Կառ. Թ. 221 խառն Իրկն. ժ.	վ.
Էսկի-Շէհրէ	մէկն.	1	—	Աֆիոն Գարա Հիսարէ	մէկն.	6	10
Կէօքճէ քըւըք	»	1	49	Ղազըլ կէօլ համամը	»	6	50
Սաբօնճը բընար	»	2	41	Իհսանիյէ	»	7	26
Ալաենտ	»	3	40	Տէօնէր	»	8	4
Չըքուրլէր	»	4	28	Չըքուրլէր	»	9	5
Տէօնէր	»	5	29	Ալաենտ	»	10	—
Իհսանիյէ	»	6	1	Սաբօնճը բընարը	»	10	51
Ղազըլ կէօլ համամը	»	6	43	Կէօքճէ քըւըք	»	11	36
Աֆիոն Գարա Հիսար	ժմն.	7	16	Էսկի-Շէհր	ժմն.	12	22
		իրկն.				իրկն.	

ԴԱՐՁ

ԿԱՅԱՐԱՆ		Թ. 1 ճամբ. Առտու ժ.	վ.	Թ. 3 ճամբ. Առտու ժ.	վ.	Թ.21 խառն Առտու ժ.	վ.	Թ. 5 ճամբ. Իրկն. ժ.	վ.	Թ. 7 ճամբ. Իրկն. ժ.	վ.	Թ.23 խառն Առտու ժ.	վ.
Էսկի-Շէհր	մկնմ.											11	45
Չուքուր-Հիսար	»											12	22
Ին-Էօնիւ	»											12	56
Պօզիւյիւք	»											1	29
Բարաքէօյ	»											2	2
Պիլէճիք	ժմնմ.											2	52
	մկնմ.											3	2
Վէզիր-Խան	»											3	35
Լէֆքէ	»											4	9
Մէքէճէ	»											4	39
Աք-Հիսար	»											5	4
Կէյվէ	»											5	27
Ատա-Բազար	»											6	16
Սափանճա	»											6	32
Պէօյիւք-Տէրպէնտ	»											6	58
Իզմիտ	ժմնմ.					—	—					7	30
	մկնմ.					1	22					7	50
Տէրինճէ	»					1	48					8	5
Թիւթիւն-Չիֆթլիք	»					1	59					8	14
Եարըմճա	»					2	13					—	—
Հէրէքէ	»					2	42					8	49
Թավշանճըլ	»					2	55					8	59
Տիլ-Իսկէլէսի	»					3	6					—	—
Կէյպզէ	»					3	38					9	32
Թուզլա	»					4	6					9	56
Բէնտիք	ժմն.	—	—	—	—	4	25					10	20
	մկնմ.	1	49	3	14	4	35	6	47	9	—	10	28
Քարթալ	»	1	58	3	24	4	49	6	57	9	10	10	43
Մալթեփէ	»	2	9	3	36	5	6	7	9	9	21	11	2
Պօսթանճըգ	»	2	19	3	46	5	20	7	19	9	32	11	15
Էրէնքէօյ	»	2	28	3	57	5	32	7	29	9	41	11	30
Կէօզթեփէ	»	2	32	4	1	5	36	7	33	9	45	—	—
Ֆէնէր-Եօլու	»	2	38	4	6	5	42	7	38	9	50	11	41
Գըզըլ-Թօփրաք	»	2	42	4	10	5	46	7	42	9	54	—	—
Հայտար-Փաշա	ժմնմ.	2	48	4	16	5	54	7	48	10	—	11	50
	մկնմ.	2	55	4	23	6	5	7	55	10	8	12	5
Քարաքէօյ Կամուրջ	ժմնմ.	3	20	4	48	6	30	8	20	10	33	12	30
												իրկն.	

ԷՍԿԻ ՇԷՀՐ ԷՆԿԻՒՐԻԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ

ԿԱՅԱՐԱՆ		Կառ. Թ. 122 խառն Առտու ժ.	վ.
Էսկի-Շէհր	մէկ.	1	—
Աղ-Բունար	»	1	49
Ալքի-Քէօյ		2	35
Պէյլիկ-Ախըր	»	3	23
Սարը-քէօյ	»	4	38
Պիչէր	»	5	35
Սագըլար		6	20
Պէյլիք քէօփրիւ	»	7	
օլատը	»	7	55
Մալիքէօյ	»	9	17
Սընճան-քէօյ	»	10	9
Էնկիւրիւ	ժմն.	11	2
		իրկն.	

ԴԱՐՁ

ԿԱՅԱՐԱՆ		Կառ. Թ. 121 խառն Առտու ժ.	վ.
Էնկիւրիւ	մէկ.	2	10
Սընճան-քէօյ	»	3	6
Մալի-քէօյ	»	4	20
Բօլատը	»	5	59
Պէյլիք-քէօփրիւ	»	6	51
Սագըլար	»	7	23
Պիչէր	»	8	8
Սարը-քէօյ	»	9	13
Պէյլիկ-ախըր	»	10	20
Ալքի քէօյ	»	11	16
Աղ-Բունար	»	11	54
Էսկի-Շէհր	ժմն.	12	41
		իրիկն.	

ԱԼԱԵՆՏԷՆ ՔԷՕԹԱՀԻԱՅԻ ՃԻՒՂԸ

ԵՐԹ ԿԱՅԱՐԱՆ		Կառ. Թ. 324 խառն Առտու ժ.	վ.	Կառ. Թ. 326 խառն Իրկն. ժ.	վ.
Ալաենտէ	մեկն.	4	—	10	20
Քէօթահիա	ժմն.	4	20	10	40

ԴԱՐՁ ԿԱՅԱՐԱՆ		Կառ. Թ. 323 խառն Առտու ժ.	վ.	Կառ. Թ. 325 խառն Իրկն. ժ.	վ.
Քէօթահիայէ	մկն.	2	40	9	[illegible]
Ալաենտ	ժմն.	3	—	9	[illegible]

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ